

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**RAZMERE NA TRGU DELA INVALIDOV IN POSPEŠEVANJE
NJIHOVEGA ZAPOSLOVANJA**

Ljubljana, julij 2016

ANJA POGAČNIK

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Anja Pogačnik, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Razmere na trgu dela invalidov in pospeševanje njihovega zaposlovanja, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Janezom Malačičem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 06.07.2016

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 MEDNARODNI DOKUMENTI NA PODROČJU ČLOVEKOVIH PRAVIC INVALIDOV.....	2
2 ZAKONODAJA NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA INVALIDOV V SLOVENIJI	5
2.1. Pomembnejši zakoni na področju zaposlovanja invalidov v Sloveniji.....	5
2.2. Zakon o urejanju trga dela.....	7
2.3. Zakon o delovnih razmerjih	8
2.4. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.....	9
2.5. Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.....	15
3. RAZMERE NA TRGU DELA INVALIDOV.....	23
4. UKREPI DRŽAVE NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA INVALIDOV	33
SKLEP	38
LITERATURA IN VIRI	40
PRILOGE	

KAZALO SLIK

Slika 1: Stopnja zaposlenosti invalidov v starostni skupini od 15 do 64 let v EU v letu 2011 (v %)	24
Slika 2: Stopnja brezposelnosti invalidov v starostni skupini od 15 do 64 let v EU v letu 2011 (v %)	25
Slika 3: Zaposleni invalidi po starostnih skupinah v Sloveniji leta 2014	27
Slika 4: Gibanje števila vseh brezposelnih oseb in števila brezposelnih invalidov od leta 2006 do leta 2014	28

UVOD

Svetovna zdravstvena organizacija ocenjuje, da 13 odstotkov oziroma več kot milijarda svetovnega prebivalstva živi z neko obliko invalidnosti (World Health Organization, 2015). V Evropski uniji (v nadaljevanju: EU) je približno 15 odstotkov invalidnih oseb med vsem prebivalstvom, medtem ko se v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju RS) ta odstotek po ocenah giblje med 12 in 13 odstotki celotnega prebivalstva. RS sicer uradnih statističnih podatkov o številu vseh invalidov ne vodi, zato je število invalidov ocenjeno na podlagi razpršenih vpisov v register različnih kategorij invalidnosti. Iz ocene izhaja, da znaša število invalidov v RS med 160.000 in 170.000. Od teh je približno 8 odstotkov invalidov, ki imajo odločbo o invalidnosti iz različnih pravnih podlag, preostalih 5 odstotkov izhaja iz ocen invalidnih organizacij, po katerih ima ta skupina posameznikov večjo fizično okvaro. Invalidi sestavljajo torej precej pomemben del populacije, ki lahko enakovredno in sorazmerno svojim zmožnostim prispeva k razvoju družbe (Statistični urad RS – v nadaljevanju: SURS, 2014).

V diplomskem delu me bodo zanimale predvsem razmere na trgu dela invalidov in ukrepi za pospeševanje njihovega zaposlovanja. Invalidi predstavljajo zaradi svoje invalidnosti in z njo pogojene oviranosti pri iskanju dela in pri delu samem eno najranljivejših skupin na trgu dela. Brezposelnost pomeni odvisnost preživetja od socialnih transferjev in hkrati breme države, zato je v interesu vsake države, da zmanjša brezposelnost in poveča zaposlenost. Države zato izvajajo različne ukrepe, s katerimi želijo pospešiti in povečati zaposlenost invalidov (Peterlin, 2015, str. 35).

Najprej se bom osredotočila na mednarodne dokumente na področju človekovih pravic invalidov, nadaljevala bom s predstavitvijo zakonodaje na področju zaposlovanja invalidov v RS, sledilo bo poglavje o statističnih podatkih s področja vključevanja invalidov v aktivni delovni proces in s tem povezanim zaposlovanjem ter morebitnimi drugimi oblikami dela invalidov v RS ter predstavitev ukrepov v okviru aktivne politike zaposlovanja v RS in Akcijskega programa za invalide.

1 MEDNARODNI DOKUMENTI NA PODROČJU ČLOVEKOVIH PRAVIC INVALIDOV

Uveljavljanje človekovih pravic je osnova vsakega boja za svobodo in enakopravnost (Amnesty International Slovenija, 2009, str. 2). Generalna skupščina Združenih narodov je Splošno deklaracijo človekovih pravic sprejela in razglasila leta 1948. V njenem 1. členu je zapisano, da se vsak človek rodi svoboden, da ima enake pravice kot drugi in enako dostojanstvo kot drugi (Društvo za združene narode za Slovenijo, 2016).

Na področju varstva invalidov so bili v preteklosti sprejeti številni mednarodni dokumenti, ki pa v novejšem času poudarjajo predvsem pravice vseh invalidov do enakih možnosti in obravnavanja. V sodobnem svetovnem pristopu na področju človekovih pravic, so invalidi opredeljeni kot imetniki človekovih pravic brez diskriminacije, pri čemer je pomembno osredotočanje na družbo, kaj bi družba morala zagotoviti za sprejetost invalidov (Uršič & Tabaj, 2015, str. 7), kar je bilo leta 2004 vneseno tudi v 14. člen Ustave RS (Ur. list RS št. 33/91-I).

Poglavitni cilj dolgoročne strategije EU je zagotavljanje enakih možnosti invalidov. Na ta način je invalidom omogočeno uresničevanje pravice do človekovega dostojanstva, prav tako pa tudi pravice do enake in enakopravne obravnave in pravice do čim bolj samostojnega življenja ter enakih možnosti delovanja na družbenih področjih. Trije stebri strategije EU glede uresničevanja pravic invalidov se osredotočajo na protidiskriminacijsko zakonodajo, prav tako pa tudi na ukrepe EU, ki invalidom omogočajo dostop do posameznih pravic. Drugi steber se nanaša na odstranjevanje ovir v okolju, ki ovirajo invalide pri uporabi svojih sposobnosti. Tretji steber pa se nanaša na vključevanje politike invalidnosti EU, kot smernice za implementiranje le teh v področno zakonodajo države članice (Tabaj, 2009, str. 35).

V diplomskem delu se bom podrobneje osredotočila na dva novejša mednarodna dokumenta, ki pomembno vplivata na življenje invalidov in na njihovo prihodnost. Ta dokumenta sta Konvencija o pravicah invalidov (Ur. list RS, št. 37/2008) in Evropska strategija o invalidnosti za obdobje 2010-2020 (Evropska komisija, 2010. KOM(2010) 636 končno).

Ideja za pripravo Konvencije o pravicah invalidov se je porodila leta 1987, ko so predstavniki Italije na strokovnem srečanju ob izvajanju Svetovnega akcijskega programa za invalide, pripravili predlog osnutka konvencije o pravicah invalidov. Minilo je kar nekaj let do končne verzije Konvencije o pravicah invalidov, saj so bila stališča držav članic na začetku zelo različna. Končno verzijo konvencije je Generalna skupščina Združenih

narodov sprejela 13.12.2006 na svoji 61. seji. V letu 2007 je Generalna skupščina odprla podpis konvencije in po 20 podpisih je ta 03.05.2008 stopila v veljavo. RS je konvencijo podpisala 31.03.2007 na sedežu Združenih narodov, ratificirala pa aprila 2008. Konvencijo je do 15.04.2015 podpisalo 159 in ratificiralo 153 držav (Uršič & Tabaj, 2015, str. 8-9).

Gre za, zgodovinsko gledano, zelo pomemben mednarodni akt, kajti dejansko pomeni prvi pravno obvezujoč akt Združenih narodov s področja varovanja pravic invalidov, ki posebej zagotavlja uveljavljanje človekovih pravic oziroma uveljavitev načela enakih možnosti invalidov, ter poudarja enako obravnavo in preprečevanje diskriminatornih dejanj, s katerimi se invalidi srečujejo na različnih področjih svojega bivanja (Ministrstvo za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti – v nadaljevanju: MDDSZ, 2016).

Konvencija v 1. členu opredeljuje svoj osnovni namen. Ta je omogočiti invalidom uživanje človekovih pravic in svoboščin enako kot drugim, njihovo varovanje in spodbujanje. V nadaljevanju prvega člena omenjena konvencija opredeljuje invalide kot ljudi z dolgoročnimi fizičnimi, mentalnimi, umskimi in čutilnimi poškodbami. Te jih lahko omejujejo v njihovem vsakdanjem življenju in polnem ter učinkovitem sodelovanju v družbi.

Splošna načela konvencija opredeljuje v 3. členu. Naštela bom le nekatera in sicer nediskriminacijo, spoštovanje različnosti ter sprejemanje invalidov in njihove invalidnosti kot del človekove raznolikosti, spoštovanje dostojanstva invalidov in osebne samostojnosti, kamor spada tudi neodvisnost posameznikov in svoboda izbire, dostopnost in možnost invalidov efektivno delovanje in vključevanje v družbene tokove.

Na delo in zaposlovanje se nanaša 27. člen Konvencije o pravicah invalidov (MDDSZ, 2016), ki predpisuje obveznost držav pogodbenic, da invalidom priznavajo pravico do dela pod enakimi pogoji kot drugim, vključno z zagotavljanjem pravice do možnosti za preživetje s svobodno izbiro in sprejetjem dela na trgu dela in v odprtem delovnem okolju, ki je za invalide dostopno in vključujoče. Kot določa 4. člen Konvencije o pravicah invalidov so države pogodbenice dolžne varovati in spodbujati pravico do dela tudi zaposlenim, katerih invalidnost se pojavi v času zaposlitve, s sprejemom ustreznih ukrepov zakonodajne in druge narave. Ti ukrepi se nanašajo predvsem na prepoved diskriminacije zaradi invalidnosti pri iskanju zaposlitve, zaposlovanju, ohranjanju zaposlitve, napredovanju, na pravice invalidov do delovnih pogojev, ki naj bodo pravični. Prav tako se ti ukrepi nanašajo tudi na pravico do enakega plačila za delo, ki ga opravijo enakovredno drugim, pravico do uresničevanja delavskih in sindikalnih pravic, pospeševanje možnosti in omogočanje zaposlovanja in napredovanja invalidov, spodbude pri detekciji, pridobitvi in obdržanju zaposlitve, zaposlovanju invalidov v javnem sektorju, samozaposlovanje

invalidov, zagotovitev primernih možnosti za doseganje ustreznih prilagoditev delovnih mest in delovnega okolja za invalide in drugo.

Konvencija v 35. členu določa, da so države pogodbenice dolžne prek generalnega sekretarja Združenih narodov Odboru za pravice invalidov v dveh letih od pričetka veljavnosti konvencije predložiti poročilo o doseženih in uveljavljenih ukrepih, ki jih je država pogodbenica sprejela na področju invalidskega varstva v skladu z dolžnostmi, določenimi v konvenciji in o napredku, ki ga je v tem času uresničila. Po izteku roka za prvo poročanje pa so države pogodbenice dolžne predložiti poročila na vsake štiri leta. RS je svoje prvo poročilo, to je Uvodno poročilo o izvajanju določil Konvencije o pravicah invalidov, glede na stanje v letu 2010, torej dve leti po začetku veljavnosti konvencije, posredovala Odboru za pravice invalidov v letu 2012. V poročilu je zajeto, v kakšnem obsegu se zakonodaja in praksa v RS usklajuje s konvencijo (Inštitut RS za socialno varstvo, 2012; Ministrstvo za zunanje zadeve, 2012).

Za invalide pomeni sprejem Konvencije novo obdobje, saj osnovno vodilo konvencije opredeljuje načelo do enake zaščite človekovih pravic. V preteklosti so bili namreč invalidi prevečkrat diskriminirani in jim je bilo preprečeno dostopati do osnovnih pravic in svoboščin, ki so bile kot samoumevne omogočene večinskemu prebivalstvu (Uršič & Tabaj, 2015, str. 8). Ob tem se ne moremo izogniti dejstvu, da je prepoved diskriminacije na podlagi invalidnosti izrecno zapisana v 14. členu Ustave RS že od leta 2004, torej še pred sprejetjem Konvencije.

Pravni red EU zajema primarno in sekundarno zakonodajo, vsi ukrepi EU pa temeljijo na pogodbah, torej na primarni zakonodaji. Sekundarna zakonodaja izhaja iz načel in ciljev, ki so zapisani v pogodbah in vključuje uredbe, direktive in sklepe (Pravo EU, 2016). Zelo pomembni so tudi različni strateški in razvojni dokumenti EU in na tem mestu bi izpostavila Evropsko strategijo o invalidnosti za obdobje 2010-2020 (v nadaljevanju: strategija), ki jo je Evropska komisija sprejela leta 2010.

Strategija v 2. poglavju kot svoj splošni cilj zasleduje cilj krepitve pomena in vloge invalidne populacije, ki naj bi dosegli takšne razmere, da bi jim ob njihovi uveljavitvi bilo omogočeno uživanje pravic in s tem omogočeno sodelovanje v nacionalnih in celotnem evropskem gospodarstvu, zlasti ob uveljavitvi enotnega trga. Strategija v podpoglavju 2.1. določa osem področij za ukrepanje. Ta glavna področja ukrepanja so v dostopnosti, enakosti, zaposlitvenih priložnostih, izobraževalnih in usposobitvenih možnostih, sodelovanju, socialnem varstvu, zdravstvu in v zunanjih ukrepih. V okviru diplomske naloge je najbolj zanimiv ukrep, ki je četrti po vrsti, in se nanaša na področje zaposlovanja. Namen ukrepa oziroma nabora ukrepov je omogočiti precej večjemu obsegu invalidne populacije, da najde zaposlitvene priložnosti in da se usposobi, da bi lahko z lastnim delom

preživali na odprtem in enako dostopnem trgu dela. Glavni poudarek strategije predstavlja cilj za večjo zaposlenost invalidov na delovnih mestih, ki so plačana, na odprtem trgu dela, s čimer se zagotovi njihova večja samostojnost in dolgoročno manjše breme za javna sredstva. Evropska komisija namerava v celoti izkoristiti možnosti strategije »Evropa 2020« oziroma njenega »Programa za nova znanja in spretnosti in nova delovna mesta«. V tem okviru bo za države članice pripravljala analitična poročila, omogočala pretok in izmenjavo informacij in zagotavljala drugo podporo. Komisija bo tudi izboljšala pretok informacij, povezanih s položajem zaposlovanja invalidov, prepoznala izzive na trgu dela povezanih z invalidnostjo ter predlagala ustrezne rešitve. Tako kot na vseh področjih bo posebna pozornost namenjena mladim, in sicer bo mlajšim kategorijam invalidov pomagala pri prehajanju iz izobraževanja na trg dela. V zvezi z nastanki invalidnosti v aktivni delovni dobi bo posvečala pozornost tudi gibljivosti v okviru znotraj delovnega mesta na trgu dela, ki je odprt, in v zaščitениh delavnicah z izmenjavo informacij in vzajemnim učenjem. Z vključitvijo socialnih partnerjev bo pozornost namenila tudi vprašanju samozaposlovanja invalidov in kvalitete delovnih mest, kamor spadata tudi vidik delovnih pogojev in vidik kariernega napredovanja.

2 ZAKONODAJA NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA INVALIDOV V SLOVENIJI

2.1. Pomembnejši zakoni na področju zaposlovanja invalidov v Sloveniji

V slovenski Ustavi so invalidi omenjeni na treh mestih. V 14. členu Ustave velja prepoved diskriminacije zaradi invalidnosti, seveda tudi na področju dela in zaposlovanja. Invalidsko zavarovanje, ki je podlaga za številne zakonske pravice invalidov, je v 50. členu Ustave predviden sistem varstva invalidov na podlagi socialnega zavarovanja. V 52. členu Ustave pa je posebej izpostavljena pravica invalidov do usposabljanja za delo. Dodatno sta varovani še dve skupini, predvsem skupina otrok z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju ter osebe, ki trpijo za hujšo prizadetostjo v razvoju. Že iz same Ustave izhaja, da je država za izobraževanje in usposabljanje invalidov dolžna zagotoviti javna sredstva (Kresal, 2007, str. 29).

Diskriminacija na trgu dela v RS je še vedno prisotna. Študijo o diskriminaciji na trgu dela je naročil Urad za enake možnosti RS, izdelala pa jo je Fakulteta za management Koper. Ocene problematičnosti posameznih osebnih okoliščin s stališča diskriminatornosti na trgu kažejo, da je z vidika diskriminacije med osebnimi okoliščinami na lestvici, kjer 1 pomeni »ni problematična«, 2 pomeni »delno problematična« in 3 je »problematična«, najbolj

problematična duševna oviranost, ki je prejela povprečno oceno 2, visoko pa je uvrščena tudi telesna oviranost s povprečno oceno 1,7. Na splošno prevladuje tudi mnenje, da se raje zaposluje zdrave osebe in da sama delovna mesta niso prilagojena za invalide. Pričakovano se je invalidnost izkazala za oviro pri pridobivanju zaposlitve, medtem ko pri drugih elementih, kot so višina plač, možnost napredovanja, priložnosti za usposabljanje, spoštljiv odnos s strani sodelavcev in nadrejenih, ni bila zaznana kot omejitev. Raziskava je pokazala tudi, da večji del vprašanih podjetij ne pozna zakonodaje na področju zaposlovanje invalidov, še posebej samostojni podjetniki in osebne družbe. Večina tistih podjetij, ki zakonodajo poznajo, meni da za njih ni omejujoča (Fakulteta za management Koper, 2010, str. 12-31).

Populacija invalidov je zelo heterogena skupina, zato je sama definicija pojmov invalidnost in invalid dokaj zahtevna. Najbolj splošna opredelitev invalida je v Zakonu o izenačevanju možnosti invalidov (Ur. list RS, št. 94/10), ki ga je RS sprejela leta 2010, in v 3. členu podaja opredelitev invalidov kot osebe z dolgoročnimi fizičnimi, mentalnimi in čutilnimi okvarami ter motnjami v duševnem razvoju. Te jih lahko v vsakdanjem življenju omejujejo pri polnem in učinkovitem sodelovanju v družbi. Navodilo za izpolnjevanje obrazca prijave v zavarovanje za invalide (Ur. list RS, št. 10/05, 43/05, 53/12) povzema praktično vse zakonske definicije invalida po posameznih področnih zakonih.

Skladno s končnim poročilom Ukrepji za uresničevanje pravic invalidov do dostopa brez ovir (Urbanistični inštitut RS, str. 4) invalide v RS razvrščamo v pet različnih skupin in sicer na vojne invalide, delovne invalide, invalide po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (v nadaljevanju ZZRZI) (Ur. list RS, št. 16/07, 87/11, 96/12-ZPIZ-2 in 98/14), invalide po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (Ur. list RS, št. 41/83) (v nadaljevanju: ZDVDTP) in na otroke s posebnimi potrebami oziroma kategorizirane mladostnike.

Invalidnost in z njo povezane težave pri iskanju dela oziroma pri samem opravljanju dela je razlog, da invalidne osebe zastopajo eno najbolj ranljivih skupin na trgu dela in so težje zaposljive. Brezposelnost vodi v odvisnost preživetja od državnih pomoči in zato pomeni strošek za državo, ki mora sredstva zagotavljati iz proračuna. Iz tega razloga se država zavzema za zmanjšanje brezposelnosti (Peterlin, 2015, str. 35).

V pravnem pomenu podlago za oblikovanje sistema zaposlitvene politike invalidov opredeljuje več zakonov, pomembnejši med njimi pa so:

- Zakon o urejanju trga dela (v nadaljevanju: ZUTD) (Ur. list RS, št. 80/2010, 40/2012),
- Zakon o delovnih razmerjih (v nadaljevanju: ZDR-1) (Ur. list RS, št. 21/2013, 78/2013),

- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (v nadaljevanju: ZPIZ-2) (Ur. list RS, št. 96/2012, 39/2013, 99/2013),
- Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.

2.2. Zakon o urejanju trga dela

Osnovni zakon v RS na področju trga dela je ZUTD. S tem zakonom država ureja ukrepe na trgu dela, ki omogočajo na področju zaposlovanja, opravljanje storitev javne službe in izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja. Z zakonom je urejen tudi sistem zavarovanja za primere brezposelnosti, določeni so izvajalci ukrepov, opredeljeni pogoji in postopki uveljavljanja pravic in omogočanja storitev brezposelnim osebam ter način zagotavljanja finančnih sredstev za izvedbo ukrepov (Peterlin, 2015, str. 35).

Osnovni namen zakona, ki je opredeljen v 3. členu, je hitrejšo ukrepanje države na trgu dela, s čimer se želi zmanjšati ogroženost iskalcev zaposlitve, predvsem brezposelnih in oseb, katerih zaposlenost je ogrožena. Poleg tega je v tem členu opredeljen cilj zakonske uredbe, ki je vzpostavitev mreže izvajalcev posredovanja zaposlitve, ki bo omogočala prost izbor zaposlitve oziroma izbire poklica in doseganje čim višje stopnje zaposlenosti. Aktivna politika zaposlovanja (v nadaljevanju: APZ) zagotavlja večjo varnost in večjo zaposljivost. Poleg ukrepov APZ, ki jih bom podrobneje obravnavala v nadaljevanju, in storitev vseživljenjske karijerne orientacije, država izvaja še storitev posredovanja zaposlitve, zavarovanja za slučaj brezposelnosti in zagotovitev pravic iz naslova obveznega in prostovoljnega zavarovanja za primere brezposelnosti. Vseživljenjska poklicna in karierna orientacija zajema aktivnosti, ki zagotavljajo prepoznavanje sposobnosti, kompetentnosti in interesov za odločanje na zaposlitvenem, izobraževalnem in usposobitvenem področju ter pri izbiri poklica. Povečuje informiranost pred vstopom na trg dela in konkurenčnost tistih že zaposlenih. Izvajalci, ki so določeni z zakonom, so Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju: ZRSZ) in koncesionarji. Izvajanje storitve posredovanja zaposlitve se opravlja z namenom soočanja ponudbe in povpraševanja po storitvah delavcev. Posredovanje zaposlitve na eni strani obsega dejavnosti iskanja primerne oziroma ustrezne zaposlitve iskalcu zaposlitve in napotitev iskalca zaposlitve k delodajalcu, na drugi strani pa tudi dejavnosti iskanja ustreznega delavca za delodajalca. Gre torej za celoviti storitev na trgu dela. Zavarovanje za primer brezposelnosti določa obvezne zavarovance, osebe, ki se lahko prostovoljno zavarujejo, trajanje in prekinitev obveznega zavarovanja. Predstavlja podlago za koriščenje pravic iz naslova obveznega in prostovoljnega zavarovanja za primer brezposelnosti, ki so v obliki denarnega nadomestila, pa tudi plačilo prispevkov za obvezno socialno zavarovanje in plačilo prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

ZUTD v 4. členu določa obveznost RS zagotavljati izvajanje politike zaposlovanja na podlagi zakonodaje in predpisov ter strateških dokumentov RS in EU. Potreben obseg sredstev, ki so potrebna za izvajanje APZ, se določi na podlagi sprejetega proračuna. Prav tako je RS dolžna zagotavljati ustrezne okoliščine za delovanje in razvoj sistema obveznega in prostovoljnega zavarovanja za primer brezposelnosti. V ta namen RS določa stopnje in obveznost plačevanja prispevkov, določa pogoje za priznanje, odmero in uživanje pravic, ureja kontrolo nad uresničevanjem pravic in spremlja stanje na tem področju.

Za brezposelno osebo se, kot je opredeljeno v 8. členu ZUTD, lahko opredeli iskalec zaposlitve, ki je prijavljen na ZRSZ, je sposoben opravljati delo in hkrati aktivno išče zaposlitev. Iskalec zaposlitve mora biti tudi pripravljen sprejeti primerno oziroma zanj ustrezno zaposlitev, ki mu jo ponudi ZRSZ ali drug izvajalec, ki posreduje delo oziroma zaposlitev. Hkrati iskalec zaposlitve ne sme biti zaposlen oziroma samozaposlen, kmet, upokojenec, dijak, študent, ne sme biti poslovodna oseba v enoosebni družbi z omejeno odgovornostjo ali zavodu in ni udeležen izobraževanja odraslih ter hkrati mlajši od 26 let.

ZUTD je začel veljati 1.1.2011. Od tega dne je omogočeno, da se kljub temu, da se pri določeni osebi ugotovi nezmožnost usposobitve za samostojno življenje in delo, kot je opredeljeno v ZDVDTP, lahko take osebe prijavijo kot iskalci zaposlitve pri ZRSZ, če so stari od 15 do 65 let. Pred tem se invalidi, ki so pridobili pravice po ZDVDTP, niso mogli prijaviti na ZRSZ oziroma jih ZRSZ ni evidentiral kot iskalce zaposlitve. Tako niso mogli uveljavljati pravic do storitev, ki jih sicer lahko uveljavljajo drugi brezposelni invalidi, evidentirani pri ZRSZ kot iskalci zaposlitve, ki za povečanje svojih zaposlitvenih možnosti takšne storitve potrebujejo (Peterlin, 2015, str. 35).

2.3. Zakon o delovnih razmerjih

ZDR-1 ureja pravice in obveznosti delodajalcev in delavcev in vsebuje tudi odločbe, ki se nanašajo na invalide. Ureja pogodbo o zaposlitvi, njeno sklenitev in prenehanje, spremembo, suspenz pogodbe, plačilo za delo, delovni čas, nadurno delo, odmori in letne dopuste, disciplinsko in odškodninsko odgovornost (Kresal, 2007, str.40).

Cilji ZDR-1 so opredeljeni v njegovem 1. členu in so integracija delavcev v proces dela, omogočanje usklajenega izvajanja procesa dela in zmanjševanje brezposelnosti. Cilji upoštevajo pravico delavcev do svobode izbire dela, pravico do dostojanstva pri delu in ščitijo interese delavcev v okviru delovnega razmerja. V 6. členu ZDR-1 prepoveduje diskriminacijo iskalcev zaposlitve tako pri samem zaposlovanju kot v obdobju trajanja zaposlitve na podlagi narodnosti, barve kože, spola, vere, starosti, rasnega in etničnega

porekla, zdravstvenega stanja, invalidnosti, nacionalnega in socialnega porekla, spolne usmerjenosti in drugih osebnih okoliščin. V 26. členu ZDR-1 dopušča možnost zaposlitev invalida brez javne objave prostega delovnega mesta.

ZDR-1 določa tudi redno odpoved o zaposlitvi s strani delodajalca invalidu, ki zaradi svojega zdravstvenega stanja ni več sposoben opravljati delo pod pogoji, ki sta jih delodajalec in invalid sklenila v pogodbi o zaposlitvi. Delodajalec mora pri tem upoštevati predpisane postopke, ki jih predvidevata ZPIZ-2 in ZZRZI. V 90. členu ZDR-1 navaja, da je invalidnost sama neutemeljen razlog za redno odpoved pogodbe o zaposlitvi invalidu. To pomeni, da ugotovljena invalidnost nikakor ne sme biti razlog za odpoved pogodbe o zaposlitvi. Če delodajalec vseeno želi invalidu odpovedati redno delovno razmerje, mu mora poizkusiti najti drugo delo, ki ustreza njegovi stopnji strokovne izobrazbe in delovni usposobljenosti, hkrati pa je tudi v skladu z delovno zmožnostjo invalida (Peterlin, 2015, str. 36).

2.4. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju: ZPIZ) je pristojen za sistem obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja v RS. Obvezno invalidsko zavarovanje pomeni enega od osnov enotnega zavarovalnega sistema, ki pokriva tveganje za nastanek invalidnosti ne glede na vzrok nastanka in vključuje obvezno zavarovanje za primer nastanka poškodbe na delovnem mestu ali izven njega (Računsko sodišče RS, 2011, str. 35).

Status delovnega invalida imajo zavezanci, pri katerih je v skladu z ZPIZ-2 dognana invalidnost in so pridobili kakšno izmed od pravic iz naslova invalidskega zavarovanja. Torej vsi, ki imajo priznano kategorijo invalidnosti, nimajo pa priznane nobene pravice iz invalidskega zavarovanja, niso delovni invalidi (Žiher, 2015, str. 46).

Vzroki za invalidnost so lahko poškodba pri delu, poklicna bolezen, bolezen ali poškodba izven dela. Zavarovanec po ZPIZ-2, ki se mu zaradi sprememb v zdravstvenem stanju, katere ni mogoče pozdraviti, zmanjša zmožnost za ohranitev ali za zagotovitev delovnega mesta ter za poklicno napredovanje, pridobi odločbo o invalidnosti. V 63. členu ZPIZ-2 so določene tri vrste invalidnosti. V I. kategorijo spadajo zavarovanci, ki zaradi sprememb v njihovem zdravstvenem stanju niso več zmožni opravljati svojega poklica, niso zmožni opravljati pridobitnega dela v organizacijah in nimajo več preostale delovne zmožnosti. V II. kategorijo spadajo zavarovanci, katerih delovna zmožnost je zmanjšana za vsaj 50 odstotkov. Zavarovanci, ki spadajo v III. kategorijo, niso več zmožni opravljati dela s polnim delovnim časom, vendar lahko opravljajo določeno delo s krajšim delovnim časom,

kar je najmanj štiri ure dnevno in je njihova delovna zmožnost zmanjšana za manj kot 50 odstotkov. V III. kategorijo spadajo tudi zavarovanci, ki lahko še vedno opravljajo svoj poklic s polnim delovnim časom, vendar pa niso več zmožni opravljati dela na delovnem mestu, na katerem delajo. Definicija termina »svoj poklic« je podana v 63. členu ZPIZ-2, ki pravi da se za svoj poklic upošteva delo, ki ga zavarovanec opravlja na določenem delovnem mestu ter vsa ostala dela, ki so primerna njegovim zmožnostim in ima zavarovanec za opravljanje teh del ustrezno izobrazbo, delovne izkušnje in usposobljenost.

Kot je definirano v 64. členu ZPIZ-2 je preostala delovna zmožnost podana zavarovancu, ki je sposoben za delo s polnim delovnim časom ter takim delovnim naporom, ki ne krni in slabša njegovega zdravstvenega stanja na drugem delovnem mestu od trenutnega in to delovno mesto ustreza njegovi strokovni usposobljenosti. Tudi zavarovancem, ki se s pomočjo poklicne rehabilitacije lahko usposobijo za opravljanje določenega drugega dela na drugačnem delovnem mestu s polnim delovnim časom ali z delovnim časom v obsegu najmanj štiri ure dnevno, je s tem podana preostala delovna zmožnost.

Zavarovanec lahko na podlagi invalidskega zavarovanja v primeru invalidnosti ali v primeru zmanjšane možnosti za opravljanje dela pridobi pravice iz invalidskega zavarovanja. Nekatere pravice iz invalidskega zavarovanja so pravica do poklicne rehabilitacije, pravica do premestitve, pravica do nadomestila za invalidnost, pravica do dela s krajšim delovnim časom od polnega in pravica do invalidske pokojnine.

V 70. členu ZPIZ-2 je podana razlaga poklicne rehabilitacije in sicer je poklicna rehabilitacija celovita obravnava zavarovanca in pomeni proces v katerem se invalidna oseba usposablja za opravljanje drugega poklica. Zavarovanec v času, ko je vključen v storitve poklicne rehabilitacije, pridobiva nova znanja in veščine, ki pripomorejo k njegovim zaposlitvenim možnostim in se tako lahko zaposli na drugem delovnem mestu. Ni nujno, da se zavarovanec, ki je vključen v postopek poklicne rehabilitacije, uri za drug poklic, lahko se usposablja za opravljanje istega dela, vendar hkrati potrebuje prilagoditev delovnega mesta z tehničnimi orodji, ki so skladni z njegovim delovnim sposobnostim. Pravico do poklicne rehabilitacije, ki je za invalide, ki so jo pridobili obvezna, pridobi zavarovanec z II. kategorijo invalidnosti, v primeru, da je v času nastanka invalidnosti mlajši od 55 let in da se v skladu z preostalo delovno zmožnost še lahko izuči za drugo delo s polnim delovnim časom. Prav tako je do nje upravičen invalid, pri katerem je nastala invalidnost II. kategorije, še ni dopolnil 50 let in ki se v skladu s preostalo delovno zmožnostjo lahko izuči za opravljanje drugega dela za najmanj štiri ure dnevno. Poleg obvezne udeležbe poklicne rehabilitacije, lahko zavarovanci pridobijo tudi izbirno pravico do te storitve. To lahko pridobi zavarovanec II. kategorije invalidnosti, ki je starejši od 50 oziroma 55 let s preostalo delovno zmožnostjo in zavarovanec III. kategorije invalidnosti,

v primeru, da ne koristi drugih pravic, kot so pravica do premestitve ali pravica do dela s skrajšanim delovnim časom od polnega in še ni dopolnil 65 let (ZPIZ, 2014, str. 4).

Poklicna rehabilitacija se realizira na različne načine. Seveda morajo biti ti prilagojeni sposobnostim delovnega invalida. Kot je navedeno v 75. členu ZPIZ-2, se opravlja s kratkotrajnim izobraževanjem in usposabljanjem, izobraževanje se lahko izvaja tudi ob delu v primeru, da zavarovanec s tem soglaša, ali v primernih izobraževalnih ustanovah ter z opravljanjem praktičnega dela na delovnem mestu, ki je za zavarovanca, ki je udeležen v proces poklicne rehabilitacije, ustrezen. Uspešno zaključena poklicna rehabilitacija pomeni osnovo za pridobitev pravice do premestitve delavca invalida na drugo delovno mesto oziroma pravico do dela s skrajšanim delovnim časom, krajšim od polnega, najmanj štiri ure dnevno. Zavarovanec, ki je bil pred pridobitvijo pravice do poklicne rehabilitacije brezposeln, se čas, ki ga porabi za poklicno rehabilitacijo, šteje v delovno dobo. Za napotitev brezposelnega zavarovanca v proces poklicne rehabilitacije je odgovoren ZPIZ, ki tudi pokriva stroške, kateri nastanejo v procesu poklicne rehabilitacije. Zavarovancu, katerega invalidnost je nastala v času, ko je bil zaposlen pri določenem delodajalcu, je slednji zavezan zagotoviti poklicno rehabilitacijo, zavarovanec pa ostane v delovnem razmerju. Za čas poklicne rehabilitacije zavarovanci, ki so v delovnem razmerju, ne prejemajo plač, temveč nadomestilo. Osnova za odmero višine nadomestila v zvezi s poklicno rehabilitacijo je invalidska pokojnina, do katere bi bil invalid upravičen na dan nastanka invalidnosti. Višina nadomestila je odvisna od oblike poklicne rehabilitacije in je definirana v 80. členu ZPIZ-2.

Pogodbo o zaposlitveni rehabilitaciji, v kateri se določi način oziroma oblika poklicne rehabilitacije, njeno trajanje ter natančni pogoji usposabljanja za določeno delo, sklenejo invalid, delodajalec, ZPIZ ali ZRSZ, odvisno od tega, ali je bil invalid ob nastanku invalidnosti brezposeln ali zaposlen. Pogodbo je možno skleniti po pravnomočnosti odločbe o pridobljeni pravici do poklicne rehabilitacije.

Poleg izobraževalne pravice in pravice do usposabljanja, lahko zavarovanec pridobi tudi druge pravice v zvezi s poklicno rehabilitacijo. Zavarovanec lahko pridobi pravico do preureditve prostorov in prilagajanja delovnih mest na stroške ZPIZ, ki je za zavarovance pomembna, saj pripomore k uspešni poklicni rehabilitaciji in zaposlitvi. Naslednja pravica je pravica do prilagoditve delovnega mesta z ustreznimi tehničnimi pomagali, s čimer se zavarovancem preskrbi usposobitev za opravljanje istega poklica. V primeru, da je bivališče zavarovanca, vključenega v proces poklicne rehabilitacije, od izvajalca poklicne rehabilitacije znatno oddaljeno in se mora zavarovanec zato posluževati javnih prevoznih sredstev, kar zavarovancu zaradi njegove invalidnosti predstavlja problem, nima pa zagotovljenega prevoza, lahko zavarovanec pridobi pravico do nastanitve. V primeru, da je

zavarovanec na proces poklicne rehabilitacije napoten v drug kraj, lahko pridobi pravico do povračila potnih stroškov (ZPIZ, 2014, str. 6).

Pravica do poklicne rehabilitacije v praksi še vedno ni sprejeta kot temeljna pravica iz sklopa invalidskega zavarovanja, zato je ZPIZ-2 kot eno od rešitev tega problema določil dvig nadomestila za zavarovance, ki bodo to pravico koristili po uveljavitvi nove zakonodaje. Višina nadomestila v obdobju vključitve v storitve poklicnega usposabljanja se po ZPIZ-2 odmerja v višini 130 odstotkov invalidske pokojnine, ki bi pripadala zavarovanemu invalidu ob nastanku invalidnosti in ne več v višini 100 odstotkov invalidske pokojnine. Po končani poklicni rehabilitaciji pa bo zavarovanec prejemal tudi nadomestilo v višini 20 odstotkov invalidske pokojnine za čas, ko bo opravljal delo (Žiher, 2015, str.47).

V 41. členu ZPIZ-2 so navedeni pogoji pridobivanja pravice do invalidske pokojnine. Po tem členu invalidska pokojnina pripada štirim skupinam zavarovancev, ki izpolnjujejo določene pogoje. V prvo skupino spadajo invalidi, ki so prejeli odločbo o invalidnosti I. kategorije. Drugo skupino sestavljajo invalidi, starejši od 55 let in invalidnostjo II. kategorije ter nezmožnostjo opravljanja dela za polni delovni čas, brez pravice do vključitve v storitve poklicne rehabilitacije zaradi dopolnjenih let. V tretjo skupino prav tako spadajo invalidi II. kategorije, brez pravice do poklicne rehabilitacije, saj so dopolnili 50 let in niso sposobni opravljati drugega dela s skrajšanim delovnim časom. V zadnjo, četrto skupino, spadajo invalidi II. in III. kategorije, ki so starejši od 65 let in iz tega razloga ne najdejo primerne zaposlitve.

Zavarovancu se dodeli pravica do invalidske pokojnine ne upoštevaje trajanja pokojninske dobe, v primeru, da je invalidnost zavarovanca nastala zaradi poklicne bolezni ali poškodbe na delovnem mestu. V primeru, da je invalidnost nastala zunaj dela, lahko zavarovanec vseeno pridobi pravico do invalidske pokojnine. Pogoj za pridobitev te pravice v tem primeru je, da je zavarovanec dopolnil vsaj eno tretjino pokojninske dobe od svojega dopolnjenega 20. leta starosti do pojava invalidnosti. V 43. členu ZPIZ-2 je določena pridobitev pravice do invalidske pokojnine za mlajše invalide. Ti lahko pridobijo obravnavano pravico v primeru, če so bili vključeni v sistem obveznega zdravstvenega zavarovanja ob nastanku invalidnosti I. kategorije in še niso dopolnili 21 let. Mlajšim invalidom pripada invalidka pokojnina tudi po dopolnjenem 21. letu starosti, pod pogojem, da je pri zavarovancu nastala I. kategorija invalidnosti in da so do svojega 30. leta starosti dopolnili vsaj eno četrtno pokojninske dobe.

Višina invalidske pokojnine se izračuna na podlagi pokojninske osnove. Osnova za izračun invalidske pokojnine je torej izračunana po enakem postopku kot pokojninska osnova za določitev oziroma odmero starostne pokojnine. Za zavarovance, katerih invalidnost je

posledica poklicne bolezni oziroma poškodbe pri delu, se invalidska pokojnina določi v višini 57,25 odstotka od pokojninske osnove. Če pa je invalidnost nastala izven delovnega procesa, se invalidska pokojnina določi od pokojninske osnove v odstotku, določenem glede na skupno dopolnjeno delovno dobo tako, kot je določeno za odmero starostne pokojnine. Višina invalidske pokojnine je torej odvisna od več faktorjev, ki so vzrok za invalidnost, starost zavarovanca v času nastanka invalidnosti, dosežena pokojninska doba in višina pokojninske osnove.

Z zakonom je določena obveznost delodajalca, da mora zavarovanca, ki je ob nastanku invalidnosti pri njem zaposlen, ohraniti na delu in ga razvrstiti na drugo delovno mesto, ki je za zavarovanca ustrezno oziroma mu zagotoviti delo s krajšim delovnim časom od polnega ali pa mu zagotoviti poklicno rehabilitacijo in delo, ki ga bo opravljal po njenem zaključku (Žiher, 2015, str.49).

Kot je določeno v 81. členu ZPIZ-2, pravica do premestitve pripada zavarovancu, ki je končal proces poklicne rehabilitacije in je tako usposobljen za opravljanje drugega dela s polnim delovnim časom. Tudi zavarovanec z II. kategorijo invalidnosti, ki je starejši od 55 let in s preostalo delovno zmožnostjo, pridobi pravico do premestitve. Obravnavano pravico prav tako pridobijo zavarovanci s priznano III. kategorijo invalidnosti, če je njihova delovna zmožnost za opravljanje svojega poklica zmanjšana za manj kot 50 odstotkov ali če so zavarovanci še vedno zmožni opravljati svoj poklic s polnim delovnikom, toda ne na trenutnem delovnem mestu.

Kot je razvidno iz 85. člena ZPIZ-2, je ta pravica odvisna od kategorije invalidnosti zavarovanca, dopolnjene starosti, delovne zmožnosti, vključenosti v proces poklicne rehabilitacije in delovno pravnim statusom zavarovanca ob nastanku invalidnosti. Do pravice nadomestila za invalidnost je upravičen delovni invalid, ki ima priznano pravico do pre zaposlitve po zaključeni poklicni rehabilitaciji, delovni invalid, katerega delovna zmožnost za opravljanje svojega poklica ni zmanjšana za več kot 50 odstotkov in je dopolnil 55 let ali invalid III. kategorije invalidnosti s preostalo delovno zmožnostjo, ki pa je zmanjšana za manj kot 50 odstotkov oziroma če je sposoben še naprej opravljati svoj poklic za polni delovni čas, vendar ne na trenutnem delovnem mestu.

V 85. členu ZPIZ-2 je definirana tudi višina nadomestila za invalidnost. Razdeljena je v dve kategoriji. V prvo kategorijo spadajo invalidi, ki so zaključili proces poklicne rehabilitacije in invalidi z II. kategorijo invalidnosti, ki so dopolnili 55 let:

- če zavarovanec v času nastanku invalidnosti ni bil obvezno zavarovan oziroma je bil brezposeln, mu pripada nadomestilo v višini 60 odstotkov invalidske pokojnine,

- v primeru, da je Komisija za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi podala pozitivno poročilo o prenehanju delovnega razmerja oziroma se je delovno razmerje zaključilo ne po zavarovančevi volji ali krivdi, zavarovancu pripada nadomestilo v obsegu 80 odstotkov invalidske pokojnine,
- če zavarovanec sam zaključi delovno razmerje, bodisi po lastni volji bodisi zaradi svoje krivde, hkrati pa je dopolnil 58 let ali več, mu pripada nadomestilo v višini 40 odstotkov invalidske pokojnine, v primeru, da zavarovanec še ni dopolnil 58. leta starosti pa mu pripada nadomestilo v obsegu 20 odstotkov invalidske pokojnine,
- če se zavarovanec zaposli na drugem delovnem mestu, je prav tako upravičen do nadomestila za invalidnost v višini 20 odstotkov invalidske pokojnine.

V drugo kategorijo pa spadajo invalidi, ki spadajo v III. kategorijo invalidnosti. Višina nadomestila za to kategorijo zavarovancev je prav tako definirana v 86. členu ZPIZ-2, pod tretjo točko:

- v primeru, da zavarovanec v času nastanka invalidnosti ni bil obvezno zavarovan oziroma je bil brezposeln, je upravičen do nadomestila za invalidnost v višini 40 odstotkov invalidske pokojnine,
- do nadomestila v višini 60 odstotkov invalidske pokojnine, je upravičen zavarovanec, za katerega je Komisija za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi izdala pozitivno mnenje in mu je zato prenehalo delovno razmerje oziroma, če za prenehanje delovnega razmerja ni bil kriv sam, torej se je to zaključilo po njegovi volji oziroma krivdi,
- če zavarovanec sam konča delovno razmerje, bodisi po lastni volji bodisi po svoji krivdi, mu pripada denarno nadomestilo v višini 25 odstotkov invalidske pokojnine,
- v primeru, da se zavarovanec zaposli na drugem delovnem mestu, pa mu pripada nadomestilo za invalidnost v višini 35 odstotkov invalidske pokojnine.

Upravičenci do dela s krajšim delovnim časom so definirani v 82. členu ZPIZ-2. Ta pravica pripada dvema skupinama zavarovancev. V prvo spadajo zavarovanci z ugotovljeno III. kategorijo invalidnosti in ki niso več sposobni za delo s polnim delovnim časom. V drugo skupino pa spadajo zavarovanci z II. kategorijo invalidnosti, ki so starejši od 55 let in imajo preostalo delovno zmožnost za opravljanje trenutnega dela, ali preostalo delovno zmožnost za opravljanje drugega dela vsaj za skrajšan delovni čas. Krajši delovni čas od polnega pomeni, da zavarovanec dela najmanj štiri ure dnevno, kar je najmanj 20 ur na teden. Zavarovancu, ki je zaposlen v RS, je to pravico zavezan preskrbeti njegov delodajalec.

2.5. Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov

ZZRZI je osrednji zakon na področju zaposlovanja invalidov. ZZRZI skupaj s pravilniki, ki so bili sprejeti na njegovi podlagi in so na primer Uredba o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov, Pravilnik o invalidskih podjetjih, Pravilnik o načinu dela komisije za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi, Standardi storitev zaposlitvene rehabilitacije in drugi celovito ureja področje zaposlovanja invalidov (Uršič, Peterlin, Tabaj & Dular, 2007, str. 7).

Namen ZZRZI je opredeljen v njegovem 2. členu in je dvig zaposlitvenih možnosti invalidnih oseb ter uresničevanje takšnih pogojev na trgu dela, da bodo ti lahko enakovredno sodelovali na odprtem trgu dela, kar želi zagotoviti z odstranjevanjem preprek, s katerimi se invalidi srečujejo in ustvarjanjem enakih možnosti. Ureja možnost zaposlovanja delovnih invalidov ali drugih oseb, ki so pridobile status invalida po drugih zakonih, ali pa nimajo statusa invalida, imajo pa zaradi trajnih posledic, izvirajočih iz telesnih ali duševnih okvar oziroma bolezni znatno manjše možnosti za zaposlitev, njeno ohranitev ali za napredovanje. Ti zadnji lahko pridobijo status invalida po predpisih ZZRZI. Pogoj za pridobitev statusa invalida po ZZRZI je, da je oseba prijavljena kot brezposelna na ZRSZ in je stara vsaj 15 let. Ob izpolnjevanju ostalih pogojev po ZZRZI lahko status invalida izjemoma pridobi tudi zaposlena oseba. Težave pri aktivnostih, ki vplivajo na zaposlitev, prepreke pri vključevanju v delovno okolje in dognane trajne posledice telesne ali duševne okvare oziroma bolezni so merila za pridobitev statusa invalida po ZZRZI. V nadaljevanju ZZRZI v 3. členu definira termin invalid. To je oseba, za katero je pristojni organ izdal odločbo o ugotovljenih trajnih posledicah zaradi bolezni oziroma so bile ugotovljene trajne telesne oziroma duševne okvare, zaradi katerih je ta oseba težje zaposljiva, težje ohranja svojo zaposlitev oziroma je njeno napredovanje v svojem poklicu oteženo, ter oseba, ki je po tem ali po drugih zakonih pridobila status invalida.

Invalidi se zaposlujejo na zanje primernih delovnih mestih tako v običajnem delovnem okolju kot tudi v invalidskih podjetjih ter v podporni in zaščitni zaposlitvi. Po 37. členu ZZRZI so delodajalci dolžni pri zaposlovanju invalidov zagotavljati enake možnosti zaposlitve in ohranitve zaposlitve. Primerna delovna mesta za invalide so prav tako definirana v 37. členu ZZRZI kot vsa delovna mesta, na katerih invalidnost ne pomeni kakršnekoli ovire za enakopravno opravljanje dela, ob upoštevanju izjave o varnosti z oceno tveganja.

Invalidu, ki nima statusa delovnega invalida in ne more doseči predvidenih delovnih rezultatov, kar je posledica invalidnosti, delodajalec ni upravičen redno odpovedati delovnega razmerja zaradi nesposobnosti. V takem primeru mora delodajalec invalidu v

podpis ponuditi novo pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas in za delo, ki ustreza njegovi izobrazbi in usposobljenosti ter je skladno z invalidovo delovno zmožnostjo.

18. člen ZZRZI opredeljuje, da se storitve zaposlitvene rehabilitacije opravljajo v okviru mreže izvajalcev le-te, kot javna služba. Mrežo izvajalcev je potrebno oblikovati tako, da se upošteva število invalidnih oseb in njihove potrebe, ki jih imajo na podlagi vrste invalidnosti, ter območno pokritost z izvajalci storitev. Storitve zaposlitvene rehabilitacije torej lahko nudijo javni zavodi in drugi pravni in fizični subjekti, ki izpolnjujejo pogoje, opredeljene od 19. do 25. člena ZZRZI. Prva organizacijska mreža izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije je bila vzpostavljena leta 2005 in je predvidevala 13,5 strokovnih timov. Kot opredeljuje 9. člen ZZRZI strokovni tim sestavljajo strokovni delavci z ustrezno izobrazbo in z znanji s področja rehabilitacije, zaposlovanja ali invalidskega varstva. En polni strokovni tim je sestavljen iz najmanj petih različnih strokovnih delavcev, torej štirje strokovni delavci z različnimi strokovnimi izobrazbami, od katerih mora biti del strokovnega delavca, ki je usposobljen za delo z gluhi in naglušnimi osebami in del strokovnega delavca, ki mora biti usposobljen za delo s slepimi in slabovidnimi osebami. V popolnem timu mora biti tudi del zdravnika, ki je specialist na področju medicine dela, prometa in športa. Maksimalno število strokovnih delavcev v enem timu je sedem. Minimalno možen obseg tima je 0,3, kar ne pomeni manjše število strokovnih delavcev, pomeni pa, da se bo zaposlitvena rehabilitacija izvajala v manjšem obsegu in sicer 12 ur na teden za celotni tim. Maksimalen obseg strokovnega tima je 1, kar pomeni, da bo strokovni tim storitve zaposlitvene rehabilitacije izvajal 40 ur na teden. Leta 2009 je bila sprejeta druga mreža izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije. Zaradi velikih potreb po zaposlitveni rehabilitaciji in neenakomerne porazdelitve izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije, pomanjkanja strokovnih timov za posamezne skupine invalidov ter povečanja števila brezposelnih invalidov, se je v drugi mreži zaposlitvene rehabilitacije povečalo število strokovnih timov s 13,5 na 17. Leta 2013 je bila sprejeta tretja mreža izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije za obdobje 2014 do 2020. Zaradi povečanja potreb po zaposlitveni rehabilitaciji se je za to obdobje povečalo tudi število strokovnih timov in sicer na 18 (MDDSZ, 2013a, str. 3-4 in 11-13).

ZZRZI omogoča brezposelnim invalidom, ki so kot iskalci zaposlitve prijavljeni na ZRSZ, da se zaradi težav, ki jih imajo zaradi invalidnosti, vključijo v storitve zaposlitvene rehabilitacije. Ta pomeni pravico invalida do storitev, ki se izvajajo z namenom povečanja njegove zaposlitvene možnosti, da se zaposli in da zaposlitev tudi obdrži.

Vrste storitev zaposlitvene rehabilitacije po 15. členu ZZRZI se izvajajo na področju motiviranja in spodbujanja invalidov, da začnejo dejavno iskati zaposlitev in razvijati oziroma zviševati svoje zaposlitvene možnosti. Pri tem se invalidu pomaga tudi s svetovanjem in informiranjem invalida o njegovih zaposlitvenih možnostih s strani

rehabilitacijskih svetovalcev. Tudi priprava mnenj o invalidovih poklicnih zanimanjih, njegovih veščinah in znanjih, delovnih navadah in njegovi usposobljenosti je eno od področij, ki jih izvaja zaposlitvena rehabilitacija. Rehabilitacijski svetovalci pomagajo invalidu tudi pri iskanju ustrezne zaposlitve, pripravljajo analize delovnih mest oziroma delovnega okolja, v katerem je invalid zaposlen, izdelujejo plane potrebne opreme oziroma sredstev za delo, ki jih invalidi potrebujejo za opravljanje svojega dela in plane za prilagoditev delovnega mesta invalidovim potrebam. Zaposlitvena rehabilitacija nudi invalidu tudi izobraževanje oziroma usposabljanje za opravljanje izbranega poklica. Zaposlitveni svetovalci imajo nalogo tudi spremljati invalida na delovnem mestu, ko se ta zaposli in sproti ovrednotiti, kako uspešna je zaposlitvena rehabilitacija ter ovrednotiti delovne dosežke zaposlenega invalida.

Upoštevanje vrste, obseg in trajanje storitev zaposlitvene rehabilitacije, je invalid po 17. členu ZZRZI upravičen do naslednjih denarnih prejemkov:

- plačila prevoznih stroškov javnega prevoza za invalidno osebo in njenega spremljevalca,
- v primeru, da se storitve zaposlitvene rehabilitacije izvajajo dalj časa zapored oziroma ima invalid težave pri vsakodnevem prihodu k izvajalcu zaposlitvene rehabilitacije, se invalidu odobri denarni prejemek za stroške bivanja v višini največ 20 odstotkov minimalne plače na mesec,
- v primeru, da invalid ni prejemnik denarne pomoči iz naslova brezposelnosti ali nadomestila iz naslova invalidskega zavarovanja in če se zaposlitvena rehabilitacija izvaja v obsegu najmanj 100 ur mesečno, je invalid za čas zaposlitvene rehabilitacije upravičen do denarnega prejema v višini 40 odstotkov minimalne plače mesečno.

Ko invalid zaključi zaposlitveno rehabilitacijo, ZRSZ pripravi oceno njegovih zaposlitvenih možnosti. Osnova za to oceno so mesečna poročila in končna ocena izvajalca zaposlitvene rehabilitacije. Iz tega ovrednotenja mora biti razvidno, v kakšno obliko zaposlitve se lahko invalid vključi, njegova delovna usposobljenost in kakšne podporne storitve ali prilagoditve delovnega mesta potrebuje za uspešno opravljanje dela. V primeru, da kljub opravljeni rehabilitaciji, kljub modifikacijam delovnega mesta in preureditvam okolja dela, invalid še vedno ne more dosežati delovnih rezultatov v višini vsaj ene tretjine učinka zaposlenega na običajnem delovnem mestu, se oceni, da invalida zaradi invalidnosti ni možno zaposliti, torej je nezaposljiv. ZRSZ o tem izda odločbo. Z namenom preprečevanja socialne izključenosti invalidov so državne institucije pripravile program socialne vključenosti. Ta je usmerjen k pomoči in ohranitvi invalidovih delovnih zmožnosti. Programov socialne vključenosti se udeležujejo invalidi, ki so nezaposljivi, invalidi I. kategorije z odločbo ZPIZ, ki nimajo pravice do invalidske pokojnine po ZPIZ-2 in osebe z motnjo v fizičnem in duševnem razvoju in jim je onemogočena možnost

vključitve v primerne socialno varstvene storitve. Sprva je bil program namenjen ponovni aktivaciji za zaposlitev, vendar pa je bilo v celotnem obdobju izvajanja programov, kar je od leta 2006, realiziranih le nekaj zaposlitev, to pa pomeni, da postaja program socialne vključenosti oblika vključevanja invalidov, ki zaradi svoje invalidnosti, ni zaposljiv niti v prilagojenih oblikah (Peterlin, 2015, str. 38-39).

ZZRZI opredeljuje zaščitno zaposlitev od 41. do 47. člena. Zaščitne zaposlitve so zaposlitve posebne oblike, ki so predvidene za invalide, kateri niso zaposljivi v običajnem delovnem okolju. Pomenijo zaposlitev invalida na zanj prilagojenem delovnem mestu in v zanj prilagojenem delovnem okolju. Prilagoditve morajo ustrezati invalidovim sposobnostim in potrebam. Zlasti zaposlitveni centri in invalidska podjetja so ustanove, ki invalidom omogočajo zaposlovanje na zaščitnih delovnih mestih.

Pri invalidih, ki se zaposlujejo v zaščitni zaposlitvi, sta izvajalec zaposlitvene rehabilitacije in rehabilitacijska komisija ugotovila, da je njihova pričakovana storilnost izredno nizka in dosega le 30 do 70 odstotkov pričakovanih rezultatov delovnega mesta, čeprav gre za opravljanje najmanj zahtevnih del. Predvsem so to osebe s tegobami v mentalnem zdravju ali osebe z motnjo v mentalnem razvoju. Do začetka leta 2012 so se take osebe lahko zaposlovale le v zaposlitvenih centrih, kasneje pa so se lahko zaposlovale tudi v invalidskih podjetjih. Plača invalidov v zaščitni zaposlitvi je omejena na minimalno plačo. Javni jamstveni, preživninski in invalidski sklad RS (v nadaljevanju: JPI) jo subvencionira odvisno od delovnih učinkov oziroma rezultatov, ki jih invalid na takem delovnem mestu dosega. Višina subvencije se giblje med 30 in 70 odstotki minimalne plače. Invalidi v zaščitni zaposlitvi zaradi svoje invalidnosti niso sposobni samostojnega dela, zato mora delovni proces voditi sodelavec ali zunanji strokovni delavec, ki je v večji meri financiran s strani države.

Kot je opredeljeno v 48. členu ZZRZI, podporna zaposlitev pomeni, da se invalid zaposli v običajnem delovnem okolju. Delodajalcu, invalidu in delovnemu okolju pripada izvedenska in tehniška podpora. Pomoč, ki jo prejme invalid, je na primer osebna asistenca, tehnična pomoč v zvezi s prilagoditvijo delovnega mesta ali sredstev za delo, svetovanje, spremljanje pri delu, informiranje in usposabljanje. Delodajalec pa prejme pomoč predvsem v obliki svetovanja in seznanjanja.

Po 52. in 53. členu ZZRZI je invalidsko podjetje gospodarska družba, ki je ustanovljena in funkcionira kot kapitalska družba v skladu z določbami zakona, ki ureja gospodarske družbe in v obdobju enega leta zaposluje oziroma usposablja vsaj 40 odstotkov invalidov, pri čemer je mišljen odstotek od vseh zaposlenih v družbi. Hkrati mora imeti pripravljen ustrezen poslovni načrt. V invalidskih podjetjih se namreč zaposlujejo in usposabljujejo tudi osebe, ki se zaradi svoje prizadetosti ne morejo zaposliti v običajnem delovnem okolju.

Invalidsko podjetje mora izpolnjevati pogoj, da v primeru, da so v podjetju zaposleni oziroma se usposablajo vsaj trije invalidi, zaposluje najmanj enega strokovnega delavca s primerno izobrazbo. Določeno je tudi, da mora invalidsko podjetje (da bi se lahko opredelilo za invalidsko) zaposliti vsaj enega strokovnega delavca na vsakih dvajset zaposlenih invalidov.

Po 54. členu ZZRZI gospodarska družba pridobi status invalidskega podjetja z odredbo, ki jo izda minister, odgovoren za invalidsko varstvo, po predhodnem soglasju Vlade RS. Poslovanje invalidskih podjetij ima nekaj posebnosti. Invalidska podjetja morajo, tako kot zaposlitveni centri, najmanj 80 odstotkov od tekočega dobička poslovnega leta odmeriti za zvišanje osnovnega kapitala družbe. Lahko pa ga porabijo, tako kot sredstva, ki jih dobijo iz pravice do oprostitev in olajšav, za investicije za delovanje invalidov. Revidirana računovodska poročila morajo pristojnemu ministrstvu posredovati vsako leto, če gre za invalidska podjetja oziroma zaposlitvene centre, ki se uvrščajo v srednje ali velike družbe in na vsaka tri leta, če se uvrščajo med majhne družbe. Prav tako morajo ministrstvo, odgovorno za invalidsko varstvo, obveščati o povišanju lastniškega deleža posameznega družbenika, če njegov delež presega 25 odstotkov osnovnega kapitala družbe, o statusnih spremembah in pomembnejših odločitvah na področju razvoja družbe, ki lahko igrajo pomembno vlogo pri ohranjanju delovnih mest za invalide, o spremembi obsega zaposlenih delavcev v enem letu in sicer nad dvajset delavcev, ter o zapiranju gospodarske družbe.

Na področju zaposlovanja invalidov v RS imajo invalidska podjetja pomembno vlogo. Prispevajo k socialni vključenosti invalidov in njihovemu vključevanju v proces dela v okolju, kjer delajo tako invalidi kot neinvalidi. So del APZ in širše politike invalidske zaščite. (Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS, str. 13).

Pomemben korak na področju zaposlovanja invalidov je država naredila z vpeljavo kvotnega sistema zaposlovanja invalidov, ki je v ZZRZI opredeljen od 62. do 66. člena in je od leta 2004 uzakonjen, v praksi pa se je začel izvajati leta 2006. JPI je dolžan izvajati nadzor nad izpolnjevanjem kvote, zato vsak mesec obdeluje podatke, ki jih pridobi od Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. JPI analizira podatke o obsegu zaposlenih invalidov in o obsegu vseh zaposlenih pri posameznih delodajalcih in o in izpolnjevanju obveznega deleža zaposlenih invalidov na podlagi registrirane dejavnosti po podatkih Agencije RS za javnopravne evidence in storitve.

V 62. členu ZZRZI je določeno, da morajo vsi delodajalci, ki zaposlujejo 20 delavcev ali več, zaposlovati tudi invalide. Koliko invalidov mora delodajalec zaposliti je določeno s kvoto. Kvota pomeni odstotek zaposlenih invalidov od skupnega števila vseh zaposlenih in je za delodajalce obvezna. Kvoto opredeli Vlada RS z uredbo. Invalide, ki se štejejo v

kvoto, morajo delodajalci skladno z zakonom prijaviti v zavarovanje, hkrati pa morajo z njimi skleniti pogodbo o zaposlitvi za najmanj dvajset ur tedensko. Višina kvote se razlikuje glede na dejavnost delodajalca, ki jo je delodajalec registriral po Standardni klasifikaciji dejavnosti in se giblje med 2 in 6 odstotki vseh zaposlenih.

Delodajalci, ki so zavezani h kvoti, vendar je ne izpolnjujejo, morajo v JPI plačevati prispevek za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov. Prispevki se plačujejo za pretekli mesec. Znesek prispevka je določen v obsegu 70 odstotkov minimalne plače, ki ga mora delodajalec plačati za vsakega invalida, ki bi ga moral zaposliti, če bi želel izpolniti kvoto. Delodajalci lahko na spletni strani JPI spremljajo podatke o skupnem številu zaposlenih, potrebni višini kvote, zaposlenih invalidih v njihovem podjetju itd. Če delodajalec ugotovi, da podatki na spletnem mestu niso točni, mora zadeve urediti na Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije, od koder sklad mesečno tudi pridobiva podatke (Peterlin, 2015, str. 39).

ZZRZI v 64. členu omogoča delodajalcem, ki so zavezani k izpolnitvi kvote in je ne izpolnjujejo, da to storijo z nadomestno izpolnitvijo kvote. To storijo tako, da sklenejo pogodbo o poslovnem sodelovanju z invalidskim podjetjem ali zaposlitvenim centrom. Pogodba mora biti sklenjena in izpolnjena v istem koledarskem letu. Sklenjena mora biti tako, da se za vsakega invalida priznajo stroški dela najmanj 15 minimalnih plač. Iz pogodbe o nadomestni izpolnitvi kvote mora biti posebej razvidna vrednost za posamezno storitev ali izdelek, jasno razvidna pa mora biti tudi skupna pogodbeno vrednost brez DDV ter stroški dela za posamezno storitev ali izdelek. Iz same pogodbe o nadomestni izpolnitvi kvote morajo seveda biti jasno razvidni tudi celotni stroški dela po pogodbi brez DDV za celotno obdobje nadomestnega izpolnjevanja kvote. Pomembno je tudi, da morajo delodajalci, ki so zavezani h kvoti in nadomestno izpolnjujejo kvoto, mesečno oddajati poročila o izpolnitvi pogodbenih obveznosti. Pred letom 2012 so delodajalci oddajali poročila o izpolnjevanju pogodbenih obveznosti letno, kar pa je bolj služilo kot legalen instrument za odlog plačila prispevka. Z mesečnim oddajanjem poročil se je izenačil položaj vseh zavezancev pred zakonom, ne glede na to, na kakšen način izpolnjujejo kvoto. Število delodajalcev, ki uveljavljajo nadomestno izpolnitev kvote se je v letu 2014 ustalilo, razlog za to bi lahko bil večji nadzor nad vlaganjem vlog in učinek spremljanja poročil o realizaciji pogodbenih določil o poslovnem sodelovanju. Za institut nadomestnega izpolnjevanja kvote se odločijo le delodajalci, ki imajo dejansko sklenjen posel z invalidskim podjetjem ali zaposlitvenim centrom.

Poleg uvedbe kvotnega sistema zaposlovanja invalidov je ZZRZI prinesel tudi finančne vzpodbude, če delodajalci zaposlujejo večje število invalidov od predpisane kvote, ki jo mora delodajalec izpolniti. Opredeljene so v 67. členu ZZRZI.

Delodajalci se sami odločijo, ali bodo uveljavili pravico do finančnih vzpodbud. Za državne pomoči namreč veljajo v EU predpisi, ki so zavezujoči za vse države članice in v konkretnem primeru se pomoči in dodeljevanje pomoči nanašajo na konkurenčnost notranjega trga EU. Višina dovoljene pomoči delodajalcem, v tem primeru pomoči zaradi zaposlovanja invalidov, je torej omejena (Peterlin, 2015, str. 41).

Potrebno je poudariti, da se vse državne pomoči, ki jih delodajalec prejme za določen namen, v tem primeru gre za pomoč zaradi zaposlovanja invalidov, seštevajo. Skupna vrednost pomoči, ki jo delodajalec prejme za določen namen, ne sme presegati višine, ki jo predpisuje evropska uredba. V primeru, če bi skupna vrednost pomoči presegala višino zneska po evropski uredbi, bi šlo za nedovoljeno državno pomoč, ki bi jo moral prejemnik pomoči obrestovano vrniti dajalcu pomoči. Zato se morajo dodeljene pomoči delodajalcem ustrezno spremljati in nadzorovati (Peterlin, 2015, str. 41).

Ena od finančnih vzpodbud za delodajalce je subvencija za plače. Do nje so upravičeni delodajalci, ki zaposlujejo večji delež invalidov, kot jim nalaga kvota. Namenjena je invalidom, ki so zaposleni v invalidskih podjetjih, na zaščiteneh delovnih mestih in v podporni zaposlitvi. Kot sem že omenila v prejšnjih poglavjih, so invalidi, ki se zaposlujejo v takih oblikah zaposlitve, invalidi katerih delovna zmožnost je omejena, za kar je razlog njihova invalidnost in iz tega razloga tudi ne dosegajo zahtevane ravni delovnih rezultatov. JPI je pristojen za odločanje o pravici do subvencije plače. Višina subvencije plače za invalide, ki so zaposleni na zaščitenem delovnem mestu, je odvisna od njihove delovne sposobnosti oziroma od doseženega odstotka pričakovanih delovnih rezultatov in se giblje med 30 in 70 odstotki minimalne plače. V podporni zaposlitvi se zaposlujejo invalidi z boljšimi delovnimi sposobnostmi in torej dosegajo višje delovne rezultate od tistih, ki so zaposleni na zaščiteneh delovnih mestih, zato jim pripada nižja subvencija plače in sicer v višini od 5 do 30 odstotkov minimalne plače ob predpostavki, da kljub strokovni in tehnični pomoči ne dosegajo pričakovanih delovnih rezultatov. Do subvencije plače so prav tako upravičeni invalidi, zaposleni v invalidskih podjetjih, v enakem razponu minimalne plače, kot invalidi, zaposleni v podporni zaposlitvi.

V 72. členu ZZRZI je opredeljena naslednja oblika finančnih vzpodbud, ki je plačilo stroškov delodajalcu, ki nastanejo zaradi prilagoditve delovnega mesta za invalida oziroma za prilagoditev sredstev za delo. Delodajalec, ki želi zaposliti invalida, kateri se zavoljo svoje invalidnosti ne more zaposliti na običajnem delovnem mestu in iz tega razloga potrebuje prilagoditev delovnega mesta oziroma prilagoditev sredstev za delo, lahko zaprosi JPI za sredstva, namenjena prilagoditvam. Stroški prilagoditve, ki jih JPI odobri, so sestavljeni iz stroškov prilagoditve delovnega mesta in stroškov, ki bi nastali, če bi se delodajalec na to delovno mesto odločil zaposliti neinvalida. Upravičeni stroški so na primer stroški, ki nastanejo zaradi prilagoditve prostorov potrebam invalida in stroški

prilagoditve oziroma nakupa opreme, ki jo invalid potrebuje za delo in stroški, katerim je potrebno prišteti stroške opreme, ki bi jo na istem delovnem mestu za delo uporabljal neinvalid. Pomoč, ki jo delodajalec prejme zaradi prilagoditve delovnega mesta oziroma prilagoditve sredstev za delo, ne sme presegati 100 odstotkov upravičenih stroškov. Za odobritev te državne pomoči je potrebno JPI predložiti plan ustrezne prilagoditve, listino o invalidnosti, odločbo ZRSZ o zaposljivosti v podporni oziroma zaščitni zaposlitvi, če jo je invalid pridobil in dva specifična predračuna stroškov, ki se nanašajo na primerno prilagoditev delovnega mesta oziroma sredstev za delo, ki ga pripravita dva različna dobavitelja oziroma izvajalca prilagoditve. JPI financira upravičene stroške primerne prilagoditve v celoti.

V 73. členu ZZRZI je opredeljena finančna pomoč za plačilo stroškov podpornih storitev. Če delodajalec zaposli invalida, kateri ima odločbo ZRSZ o zaposljivosti v podporni zaposlitvi, lahko na JPI vloži zahtevek za poplačilo stroškov, ki nastanejo z zaposlitvijo invalida v podporno zaposlitev. Delodajalec mora zahtevku priložiti načrt podpornih storitev, pogodbo o zaposlitvi in osebni načrt podpornih storitev. JPI plača stroške podpornih storitev, ki nastanejo v času, ki ga izvajalec podpornih storitev potroši za pomoč invalidu, največ do 30 ur na mesec. Minister, ki je pristojen za invalidsko varstvo, sprejme cenik, po katerem se financirajo podporne storitve. Leta 2014 je ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti sprejela sklep, v katerem je navedeno, da znaša urna postavka za strokovnega delavca, ki je opredeljen v 9. členu ZZRZI, in je zaposlen pri izvajalcu zaposlitvene rehabilitacije, ter je strokovni delavec tima za zaposlitveno rehabilitacijo, 23,00 EUR. Za strokovnega delavca, ki ni član strokovnega tima za zaposlitveno rehabilitacijo in je opredeljen v 9. členu ZZRZI, ter opravlja podporno storitev, je urna postavka enaka višini urne postavke bruto osnovne plače (MDDSZ, 2014a).

Vzpodbuda za zaposlovanje invalidov, ki je opredeljena v 74. členu ZZRZI, je oprostitve plačila prispevkov. Do oprostitve plačila prispevkov so upravičena invalidska podjetja in zaposlitveni centri. Prvi lahko uveljavljajo oprostitve plačila prispevkov za zaposlene invalide, medtem ko so drugi oproščeni plačila prispevkov za vse zaposlene. V primeru, da je v invalidskih podjetjih zaposlenih več kot ena tretjina invalidov, ki niso delovni invalidi II. ali III. kategorije ali pa je odstotek zaposlenih invalidov višji od 50 odstotkov, so takšna invalidska podjetja oproščena plačila prispevkov za vse zaposlene delavce. Do pravice oprostitve plačila prispevkov pa so upravičeni tudi delodajalci, ki zaposlujejo večje število invalidov, kot jim nalaga kvota, v primeru, da invalidnost zaposlenih invalidov ni nastala pri teh delodajalcih oziroma invalidnost ni posledica poklicne bolezni ali poškodbe pri delu pri teh delodajalcih. Odločbo o oprostitvi plačila prispevkov jim izda JPI. Tudi delodajalci, ki zaposlujejo invalide, skupno število zaposlenih v njihovih podjetjih pa je manjše od 20, so upravičeni do oprostitve prispevkov za zaposlene invalide. Prav tako so do oprostitve plačila prispevkov upravičeni invalidi, ki so samozaposleni.

Še ena od oblik finančnih vzpodbud za zaposlovanje invalidov, ki je opredeljena v 75. členu ZZRZI, je nagrada za preseganje kvote. Do nje so upravičeni delodajalci, ki zaposlujejo višje število invalidov, kot jim nalaga kvota, in delodajalci, ki imajo zaposlenih manj kot 20 delavcev, ter imajo zaposlene invalide. Za slednje velja pogoj, da invalidnost zaposlenih invalidov ni nastala zaradi poklicne bolezni ali poškodbe pri delu pri delodajalcu, ki uveljavlja pravico do nagrade za preseganje kvote. Višina nagrade znaša za vsako invalidno osebo, ki je zaposlena nad kvoto, 20 odstotkov minimalne plače mesečno.

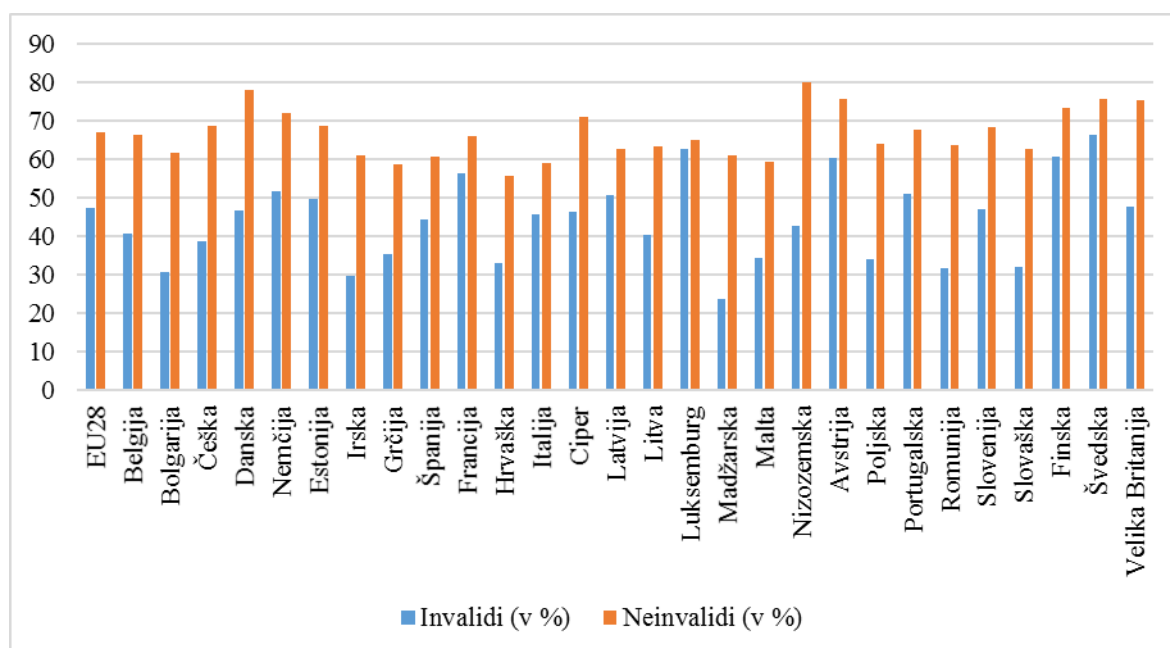
3. RAZMERE NA TRGU DELA INVALIDOV

Okoli 44 milijonov ljudi v starostni skupini od 15 do 64 let v EU je invalidov. (Eurostat, 2014a, str. 1). Invalidnost jim pogosto preprečuje, da bi polno sodelovali v družbi in gospodarstvu. Tako na trgu dela, kot v sistemu izobraževanja ali socialni vključenosti, je položaj invalidov v EU slabši od položaja tistih, ki niso invalidi. Stopnja zaposlenosti invalidov je bila v vseh državah EU¹ v letu 2011 nižja od stopnje zaposlenosti tistih, ki niso invalidi. Stopnja zaposlenosti invalidov v letu 2011 v EU je bila 47,3 odstotna, medtem ko je bila stopnja zaposlenosti tistih, ki niso invalidi, 66,9 odstotna. Najnižje stopnje zaposlenosti invalidov so bile na Madžarskem (23,7 odstotna), Irskem (29,8 odstotna), v Bolgariji (30,7 odstotna), Romuniji (31,8 odstotna), na Slovaškem (31,9 odstotna) in Hrvaškem (33,0 odstotna). Najvišje stopnje zaposlenosti invalidov pa so bile na Švedskem (66,2 odstotna), v Luksemburgu (62,5 odstotna), na Finskem (60,8 odstotna) in v Avstriji (60,3 odstotna). V RS je bila stopnja zaposlenosti invalidov 47,0 odstotna, kar je blizu evropskega povprečja. Največje razlike med stopnjo zaposlenosti invalidov in stopnjo zaposlenosti tistih, ki niso invalidi so bile na Madžarskem in Nizozemskem (v obeh primerih je razlika znašala 37,4 odstotne točke), na drugi strani so bile najmanjše razlike v stopnjah zaposlenosti v Luksemburgu (razlika 2,4 odstotne točke), na Švedskem (razlika 9,5 odstotne točke) in v Franciji (razlika 9,9 odstotne točke). Na ravni EU je razlika znašala 19,6 odstotne točke, v RS pa 21,4 odstotne točke (Eurostat, 2014b).

---

¹ Velika Britanija je bila leta 2011 članica EU.

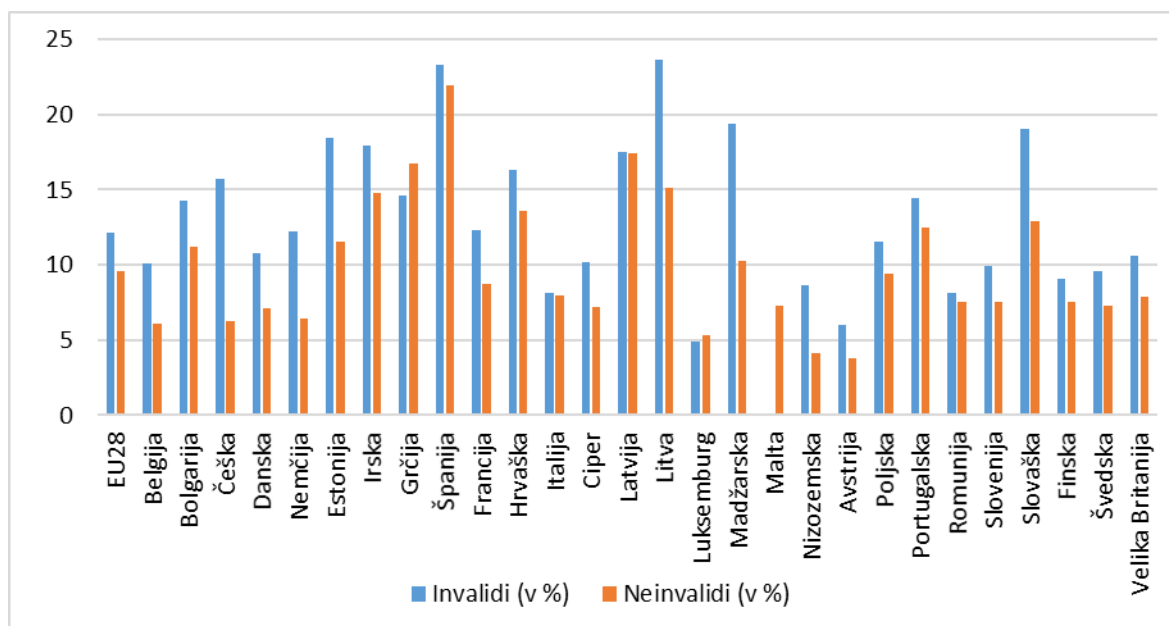
Slika 1: Stopnja zaposlenosti invalidov v starostni skupini od 15 do 64 let v EU v letu 2011
(v %)

Vir podatkov: Eurostat, Disability, Employment rate of people by type of disability, sex and age, 2014b; lasten prikaz.

Na drugi strani je bila v letu 2011 stopnja nezaposlenosti invalidov na ravni EU 12,1 odstotna, stopnja nezaposlenosti neinvalidov pa 9,6 odstotna, kar pomeni, da je bila stopnja nezaposlenosti invalidov višja za 2,5 odstotne točke. Najvišje stopnje nezaposlenosti invalidov v EU so bile v Litvi (23,6 odstotna), Španiji (23,3 odstotna), na Madžarskem (19,4 odstotna) in na Slovaškem (19,0 odstotna). Najnižje stopnje nezaposlenosti invalidov pa najdemo v Luksemburgu (4,9 odstotna), Avstriji (6,0 odstotna) in v Italiji in Romuniji (8,1 odstotna). Največje razlike med stopnjo nezaposlenosti invalidov in stopnjo nezaposlenosti neinvalidov so bile na Češkem (9,4 odstotne točke), Madžarskem (9,1 odstotne točke) in v Litvi (8,5 odstotne točke). Izpostavila bi Grčijo in Luksemburg, kjer je bila stopnja nezaposlenosti invalidov nižja od stopnje nezaposlenosti tistih, ki niso invalidi. V RS je bila v letu 2011 stopnja nezaposlenosti invalidov za 2,4 odstotne točke višja od stopnje nezaposlenosti neinvalidov (Eurostat, 2014c).

Slika 2: Stopnja brezposelnosti invalidov v starostni skupini od 15 do 64 let v EU v letu 2011 (v %)

Vir podatkov: Eurostat, *Disability, Unemployment rate of people by type, sex and age, 2014c*; lasten prikaz.

Podrobneje bom obravnavala podatke zaposlovanja invalidov na trgu dela v RS. Za področje zaposlovanja je pristojen direktorat za trg dela in zaposlovanja MDDSZ. Ena od njegovih nalog je skrb za politiko zaposlovanja. Dejavnosti na področju zaposlovanja so načrtovanje, priprava in izvedba ukrepov APZ, udeležba pri pripravi zakonodaje in sprejemanju drugih predpisov na področju trga dela, priprava analiz in drugih gradiv s področja trga dela. MDDSZ pripravlja in izvaja tudi programe s področja trga dela, ki so sofinancirani s strani Evropskega socialnega sklada. (MDDSZ, 2016)

MDDSZ na področju zaposlovanja invalidov oblikuje politiko zaposlovanja invalidov, načrtuje sredstva, ki so potrebna za njeno izvajanje, pripravlja zakonodajo na osnovi katere se ta politika prakticira. Prav tako je odgovorno za usklajevanje med ustanovami s področja zaposlovanja invalidov in ima nadzorno funkcijo (Računsko sodišče RS, 2011, str. 4)

Najpomembnejši državni organi v sistemu zaposlovanja invalidov so JPI, ZRSZ in ZPIZ. Največje operativne pristojnosti ima ZRSZ, ki brezposelne invalide napotuje v številne programe, ki jim pomagajo pri višanju njihovih zaposlitvenih možnosti. Ti programi so programi zaposlitvene rehabilitacije in programi v okviru APZ. Del JPI, ki deluje na področju invalidov, skrbi za pravice in obveznosti tako invalidov kot delodajalcev,

predvsem na področju kvotnega sistema zaposlovanja invalidov, kjer predvsem vrši nadzor nad izpolnjevanjem kvote zaposlenih invalidov, denarnih pomočeh države pri plačah invalidov, podpornega zaposlovanja in prilagoditvah delovnega mesta oziroma sredstev za delo. Kot sem navedla že v prejšnjem poglavju, se s tem spodbuja aktivno iskanje zaposlitve in zaposlovanje invalidov. Naloga ZPIZ je predvsem izplačevanje nadomestil, ki invalidom zagotavljajo socialno varnost. Do nadomestil ZPIZ so upravičeni brezposelni delovni invalidi, s pravico iz pokojninsko invalidskega zavarovanja, ne glede na njihov delovni status in delovni invalidi, ki niso aktivni iskalci zaposlitve (Računsko sodišče RS: 2011, str. 26).

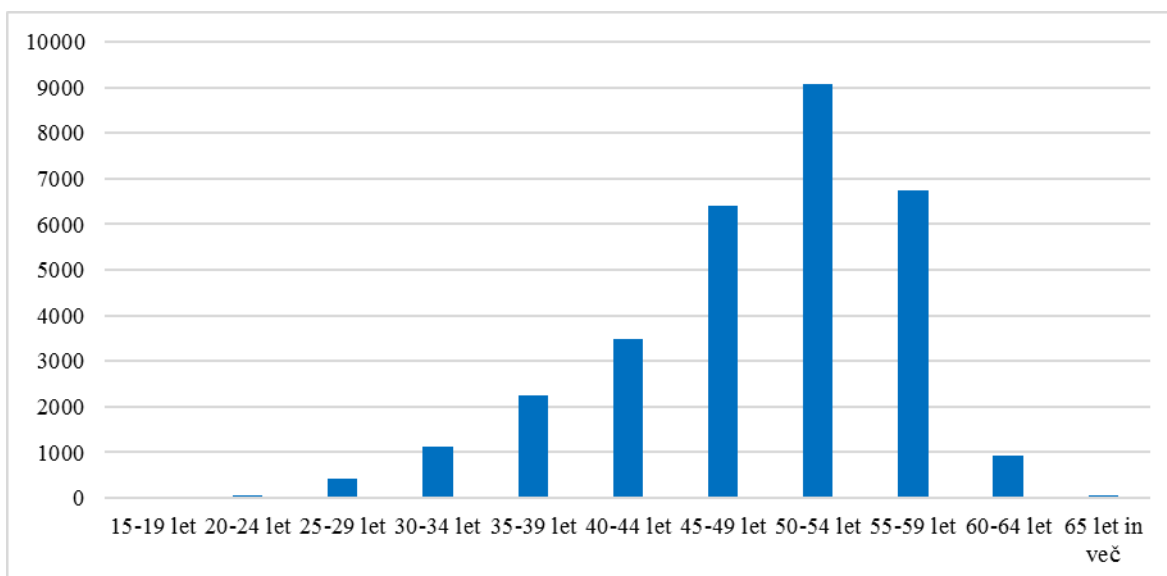
Število vseh zaposlenih se je v letih od 2007 do 2014 v povprečju zniževalo in sicer povprečna letna stopnja rasti znaša -0,37 odstotka. Prav tako se je zniževalo število zaposlenih invalidov, za katere povprečna letna stopnja rasti znaša -0,86 odstotka. V letih od 2010 do 2014 je bilo zaposlenih več invalidnih moških kot invalidnih žensk, vendar se je v teh letih število zaposlenih invalidnih moških znižalo za 4,9 odstotka, medtem ko se je število zaposlenih invalidnih žensk zvišalo za 9,2 odstotka. V povprečju se je vsako leto od leta 2011 do leta 2014 število zaposlenih moških znižalo za 1,24 odstotka, medtem ko se je število zaposlenih žensk v istem obdobju vsako leto zvišalo v povprečju za 2,23 odstotka. Tako je bilo leta 2014 zaposlenih 30.544 invalidov, od tega 15.889 moških in 14.655 žensk. Razmerje med zaposlenimi invalidnimi moški in invalidnimi ženskami se postopno izenačuje (SURs, 2016).

Najštevilčnejša skupina zaposlenih invalidov v letih od 2010 do 2014 so invalidi stari med 50 in 54 let. Zaposlovanje mlajših invalidov skozi obravnavana leta pada. V letu 2014 je bilo zaposlenih zgolj 3.848 invalidov med 15 in 39 letom, kar je 12,6 odstotka vseh zaposlenih invalidov. Razlog za takšno stanje vidim predvsem v staranju prebivalstva. Hkrati mi ta podatek pove, da mladi invalidi težko najdejo delo oziroma se zaposlijo (SURs, 2016).

Po podatkih SURs je imelo največ zaposlenih invalidov v letih od 2010 do 2014 srednješolsko izobrazbo, najmanj pa višješolsko oziroma visokošolsko. Leta 2013 je bilo zaposlenih 7.732 invalidov z osnovnošolsko izobrazbo, leta 2014 pa se je število zaposlenih z osnovnošolsko izobrazbo znižalo za 3,2 odstotka na 7.482 invalidov. Na drugi strani se je število zaposlenih invalidov z višješolsko oziroma visokošolsko izobrazbo v istem obdobju zvišalo za približno 6 odstotkov. Izobrazbena raven invalidov se zvišuje, kar je seveda spodbuden podatek, saj se jim z dvigom izobrazbe zvišujejo tudi zaposlitvene možnosti in tako lahko lažje najdejo delo in se zaposlijo. Leta 2014 je bilo zaposlenih 2.589 invalidnih žensk z višješolsko oziroma visokošolsko izobrazbo, kar je 62,6 odstotka vseh zaposlenih invalidov z višješolsko oziroma visokošolsko izobrazbo. Zaposlenih

moških invalidov v tej izobrazbeni skupini je bilo 1.545. Zaposlene invalidne ženske torej dosegajo višje ravni izobrazbe kot moški invalidi (SURS, 2016).

Slika 3: Zaposleni invalidi po starostnih skupinah v Sloveniji leta 2014

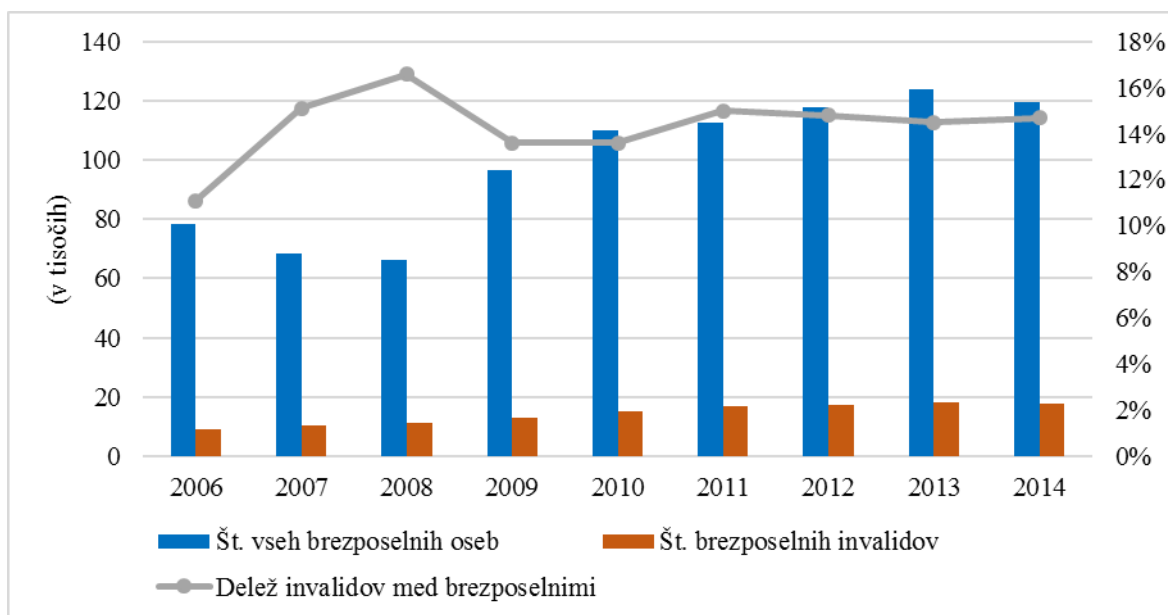

Vir podatkov: SURS, Demografsko in socialno področje, Trg dela, Invalidi, 2016; lasten prikaz.

Po evidencah ZRSZ se je leta 2014 na novo zaposlilo 2.929 invalidov, kar je na ravni novih zaposlitev invalidov iz leta 2013. Od leta 2009 do leta 2014 pa je opaziti kar precejšnjo rast novih zaposlitev invalidov po posameznih letih. Leta 2009 se je namreč na novo zaposlilo 1.629 invalidov, kar je za 44,4 odstotka manj kot leta 2014 (ZRSZ, 2010; ZRSZ, 2015).

Iz Slike 4 lahko vidimo gibanje števila brezposelnih invalidov med vsemi brezposelnimi v RS med leti 2006 in 2014. Število vseh brezposelnih se je v teh letih povečevalo, prav tako tudi število brezposelnih invalidov. Leta 2006 je bilo vseh brezposelnih v državi 78.303 oseb, med njimi 9.138 invalidov. Leta 2014 je bilo vseh brezposelnih oseb 119.458, med njimi 17.646 invalidov. Gibanje deleža brezposelnih invalidov med vsemi brezposelnimi nam pokaže, da se je ta leta 2008 povišal in sicer na 16,6 odstotka, predvsem zaradi gospodarske krize, ki je takrat nastala v državi, v zadnjih treh letih pa se ta giba pod 15 odstotki. V povprečju se je od leta 2007 do leta 2014 vsako leto število vseh brezposelnih oseb v državi zvišalo za 5,42 odstotka, medtem ko se je v enakem obdobju število brezposelnih invalidov v povprečju vsako leto zvišalo za 8,57 odstotka (ZRSZ, 2011; ZRSZ 2015).

Slika 4: Gibanje števila vseh brezposelnih oseb in števila brezposelnih invalidov od leta 2006 do leta 2014

Vir podatkov: ZRSZ, Letno poročilo 2010, 2011, str. 57; ZRSZ, Letno poročilo 2014, 2015, str. 48; lasten prikaz.

V obdobju od leta 2008 do leta 2013 se je število brezposelnih invalidov povečevalo, medtem ko je leta 2014 zaznan padec brezposelnosti invalidov in sicer za 1,6 odstotka glede na leto 2013. Število delovnih invalidov in invalidov z ugotovljeno telesno okvaro, ki so največja skupina invalidov po vrstah invalidnosti, se je v letu 2014 zmanjšalo za 3,5 odstotka, na drugi strani pa se je število invalidov po Zakonu o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb in ZZRZI povečalo za 12,7 odstotka (ZRSZ, 2009; ZRSZ 2010, ZRSZ, 2011; ZRSZ, 2012; ZRSZ, 2013; ZRSZ, 2014; ZRSZ, 2015).

Med leti 2006 in 2012 je bila velika večina invalidov zaposlenih na odprtem trgu dela in sicer kar 80 odstotkov vseh zaposlenih invalidov, 19 odstotkov zaposlenih invalidov je delo našlo v invalidskih podjetjih in 1 odstotek invalidov je bil zaposlen v zaposlitvenih centrih. Med leti 2008 in 2013 se je število invalidskih podjetij znižalo s 165 invalidskih podjetij v letu 2008 na 139 invalidskih podjetij v letu 2013, kar predstavlja 19 odstotno zmanjšanje. Razlog za takšno zmanjšanje najdemo predvsem v stečajih invalidskih podjetij. Veliko invalidskih podjetij so namreč ustanovile druge gospodarske družbe kot svoja hčerinska podjetja in so bili iz tega razloga tudi odvisni od delovanja svojih ustanoviteljic. Posledica skorajda vseh stečajev ustanoviteljic so bili stečaji njihovih invalidskih podjetij, če ti niso nudili storitev, ki niso bile usmerjene tržno oziroma niso proizvajala tržno usmerjenih proizvodov. (Univerzitetni Rehabilitacijski inštitut RS., 2013)

Zanimiv je podatek, da se na eni strani zmanjšujeta število invalidskih podjetij in število vseh zaposlenih v invalidskih podjetjih, po drugi strani pa delež zaposlenih invalidov v skupnem številu zaposlenih v invalidskih podjetjih narašča. Leta 2008 je bilo v invalidskih podjetjih zaposlenih 45 odstotkov invalidov med vsemi zaposlenimi, leta 2013 pa že 50 odstotkov.

Če primerjamo povprečne letne bruto plače v invalidskih podjetjih in povprečne letne bruto plače vseh pravnih oseb v RS od leta 2008 do leta 2014 vidimo, da so povprečne bruto plače v invalidskih podjetjih nižje. Opazen je trend zviševanja povprečnih bruto plač tako v invalidskih podjetjih kot v vseh pravnih osebah v RS. V povprečju se je vsako leto od leta 2009 do leta 2014 povprečna bruto plača v invalidskih podjetjih v RS zvišala za 2,65 odstotka, medtem ko se je povprečna bruto plača v vseh ostalih pravnih osebah zvišala za 1,70 odstotka (Malešič, 2014; Seljak, 2015).

Po podatkih ZRSZ je bilo v letu 2014 opravljenih 10.686 rehabilitacijskih svetovanj. Ta zajemajo vse aktivnosti, ki so povezane v zvezi z zaposlitveno rehabilitacijo. To je na primer ugotovitev smotrnosti začetka postopka zaposlitvene rehabilitacije. Leta 2014 je bilo opravljenih za približno 30 odstotkov več rehabilitacijskih svetovanj kot leta 2013. Tudi vključitev v storitve zaposlitvene rehabilitacije je bilo leta 2014 več kot leto prej in sicer je bilo leta 2014 vključenih 2.110 invalidov, kar je za približno 13 odstotkov več kot leta 2013 (ZRSZ, 2014; ZRSZ, 2015).

Višina povprečne letne invalidske pokojnine se je od leta 2005 do leta 2014 sicer zvišala, vendar se je razmerje med višino povprečne neto plače in višino povprečne neto invalidske pokojnine znižalo. Leta 2005 je povprečna neto plača znašala 735,73 EUR, povprečna neto invalidska pokojnina pa 407,94 EUR, kar je 55,4 odstotni delež v povprečni neto plači. Leta 2014 pa je povprečna neto plača znašala 1.005,41 EUR, medtem ko je povprečna neto invalidska pokojnina znašala 475,14 EUR, kar je 47,3 odstotni delež v povprečni neto plači (ZPIZ, 2015).

Zaradi sprememb v zakonodaji so statistični podatki o koristnikih nadomestil deljeni na koristnike nadomestil priznanih po nekdanjem Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter po ZPIZ-1 (Ur. list RS, št. 109/2006) in ZPIZ-2. ZPIZ-1 je stopil v veljavo z začetkom leta 2003 in se pomembno razlikuje od prejšnjega. Ni namreč opredelil prenosa pravic zavarovancev s preostalo delovno zmožnostjo. Med ZPIZ-1 in ZPIZ-2 pa pomembnejših sprememb ni. Vidimo, da se je število koristnikov pravic po nekdanjem Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju med leti 2005 in 2014 zmanjševalo, kar je pričakovano, saj so ti vedno starejši in se upokojujejo oziroma preminejo, lahko pa pride tudi do spremembe njihove invalidnosti in so zato upravičeni do novih pravic po ZPIZ-1 in ZPIZ-2, hkrati pa pravic po tem zakonu ni možno več pridobiti. Medtem se je

število uživalcev pravic po ZPIZ-1 in ZPIZ-2 v istem obdobju višalo iz razlogov, ki sem jih prej omenila. Od leta 2012 do leta 2014 se je skupno število koristnikov vseh vrst nadomestil iz naslova invalidskega zavarovanja zmanjšalo za 2,2 odstotka z 46.952 na 45.906 oseb. (ZPIZ, 2015).

ZZRZI določa kot vire financiranja vzpodbujanja zaposlovanja invalidov plačila delodajalcev zaradi neizpolnjevanja kvote. V letu 2014 so zavezanci, ki niso zaposlovali zadostnega števila invalidov in niso imeli sklenjene pogodbe o poslovnem sodelovanju, s katero bi nadomestno izpolnili kvoto ali pa niso realizirali nadomestne kvote, v Sklad JPI plačali prispevke za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov v višini 21.864.382 EUR. Zaradi nedoseganja kvote so delodajalci v letu 2014 morali vplačati 16.156.334 EUR in 5.708.048 EUR zaradi nerealizirane nadomestne kvote. Invalidski del JPI na podlagi ZZRZI nadzira izvajanje kvotnega sistema, vodi postopke iz naslova izpolnitve kvote in zoper dolžnike iz naslova neplačanega prispevka za invalide pod kvoto vodi z zakonom predpisane postopke. Sklad zavezance, ki niso plačali prispevka, najprej z opominom pozove k plačilu. V kolikor, kljub opominu, zavezanec še vedno ne plača dolga, Sklad za invalide izda odločbo o plačilu neplačanega prispevka, ki je izvršilni naslov, na podlagi katerega Finančna uprava Republike Slovenije začne postopek izvršbe (JPI, 2015).

Leta 2014 je JPI izdal 995 odločb za oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaposlenih invalidov, kar je 17,2 odstotka manj kot leto prej. 808 odločb je bilo odobrenih, 187 pa zavrženih. Izdali so tudi 3.855 odločb za nagrado za preseganje kvote, od katerih je bilo odobrenih 3.617 odločb in 238 zavrženih. Opaziti je tudi naraščajoči trend vloženih zahtevkov za izplačilo nagrade. V letu 2014 je bilo vloženih 38.100 zahtevkov za izplačilo nagrade v višini 12.620.030 EUR, kar je za 14 odstotkov več vloženih zahtevkov za izplačilo nagrade kot leta 2013, medtem ko je višina izplačil nižja za 12,1 odstotka. Razlog za višanje števila vloženih zahtevkov je, da se število upravičencev do te vzpodbude povečuje, kljub temu, da je Vlada aprila 2014 omejila uveljavljanje te vzpodbude. Znesek izplačil pa je nižji, saj se je višina nagrade znižala s 25 odstotkov na 20 odstotkov minimalne plače in ker gre večinoma za male delodajalce oziroma za samozaposlene invalide (JPI, 2015).

Zaznati je tudi tendenco naraščanja števila zahtevkov za priznanje pravice do subvencije plače invalidom, zaposlenih na zaščitelih delovnih mestih tako v zaposlitvenih centrih kot tudi v invalidskih podjetjih. Število zahtevkov za priznanje pravice do subvencije plače se je od leta 2013 do leta 2014 povečalo za skoraj 60 odstotkov (JPI, 2015).

Stroški vključenosti v zaposlitveno rehabilitacijo za obdobje od 01.03.2010 do 31.12.2014 so za celotno mrežo izvajanja zaposlitvene rehabilitacije v RS znašali 21.695.949,72 EUR. Vključujejo tudi delo rehabilitacijskih komisij, denarne prejeme uporabnikov storitev

zaposlitvene rehabilitacije in stroške izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije. Povprečni strošek na uporabnika na letni ravni v tem obdobju znaša približno 4.100 EUR. Število na novo vključenih invalidov v zaposlitveno rehabilitacijo od leta 2010 do leta 2014 je bilo 3.731, od katerih se je 1.213 invalidov na novo zaposlilo. Delež izhodov v zaposlitev je znašal 45,13 odstotka za vključene v letu 2010 do leta 2014, 42,47 odstotka za vključene v letu 2011 do leta 2014, 37,74 odstotka za vključene v letu 2012 do leta 2014, 25,43 odstotka za vključene od leta 2013 do leta 2014 in v letu 2014 (do 31.10.2014) je znašal 6,62 odstotka. Razlog za nizek delež izhodov v zaposlitev je, da so bili invalidi še vedno vključeni v storitve zaposlitvene rehabilitacije. Deleži so seštevek vseh zaposlitev invalidov v obdobju od leta 2010 do leta 2014, pri čemer pa moramo upoštevati dejstvo, da se ena oseba lahko v tem obdobju večkrat zaposli. Nekateri invalidi, ki so se vključili v zaposlitveno rehabilitacijo leta 2010, so se zaposlili v letu 2014, kar kaže, da je zaposlitvena rehabilitacija dolgotrajen proces. Od leta 2010 do leta 2013 se je delež novo zaposlenih invalidov gibal med 10,84 in 16,37 odstotka, delež zaposlitev invalidov, vključenih v zaposlitveno rehabilitacijo, pa se je v istem obdobju gibal med 25,43 in 45,13 odstotka, kar pokaže, da se z vključitvijo invalidov v zaposlitveno rehabilitacijo njihove zaposlitvene možnosti bistveno povečajo (Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS, 2014, str. 6–24).

Z reformo invalidskega varstva leta 1999, na katero so vplivali tudi mednarodno pravni viri, je zakonodajalec, namesto popolnega varstva invalidov pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi, določil sistem relativnega varstva. Ta kot skrajni ukrep dopušča tudi odpoved pogodbe o zaposlitvi invalidu, delodajalec pa invalidu ni dolžan ponuditi novo pogodbo o zaposlitvi (MDDSZ, 2015a, str. 1).

Glede razlogov za redno odpoved pogodbe o zaposlitvi ZDR-1, ki direktno ureja zaščito invalidov na tem področju, v 116. členu določa, da se invalidni osebi lahko odpove delovno razmerje, če ta zaradi invalidnosti ne more več opravljati dela, kot je določeno v pogodbi o zaposlitvi oziroma zaradi poslovnih razlogov. Tako je v 90. členu ZDR-1 opredeljeno, da je invalidnost kot razlog za odpoved pogodbe o zaposlitvi v celoti neutemeljen. Pri tem 119. člen določa pogoje za prekinitev pogodbe o zaposlitvi invalidu. Ta preneha veljati v primeru, da invalid prejme pravnomočno odločbo o invalidnosti I. kategorije ali pravnomočno odločbo o pridobljeni pravici do pokojnine iz naslova invalidskega zavarovanja. Delodajalec mora zagotavljati zaščito ne le delovnih invalidov, ampak tudi invalidov, ki sicer nimajo statusa delovnega invalida, tako pri zaposlovanju kot tudi usposabljanju v skladu s predpisi. V 196. členu ZDR-1 so navedene pravice delovnih invalidov. Prva pravica nalaga delodajalcu, ki ima zaposlenega invalida z preostalo delovno zmožnostjo, da temu priskrbi opravljanje drugega ustreznega dela. Prav tako mu je delodajalec dolžan zagotoviti poklicno rehabilitacijo, možnost opravljanja dela s skrajšanim delovnim časom in nadomestilo plače v skladu s predpisi.

Tudi člani ZZRZI se nanašajo na prekinitev pogodbe o zaposlitvi invalidu. Redna odpoved pogodbe o zaposlitvi invalidu je opredeljena v 39. členu. Po tem členu delodajalec invalidu ne sme redno prekiniti pogodbe o zaposlitvi, če invalid, zaradi invalidnosti, dela ne opravlja po pričakovanjih oziroma ne dosega želenih delovnih rezultatov. Dalje zakon pravi, da lahko delodajalec prekine pogodbo o zaposlitvi invalidu zaradi njegove invalidnosti ali poslovnih razlogov, vendar mora invalidu istočasno ponuditi novo pogodbo o zaposlitvi. Ta mora biti sklenjena za nedoločen čas in za delo, za katerega je invalid usposobljen in ki je v skladu z njegovimi delovnimi zmožnostmi. Delodajalec lahko odpusti invalida tudi, če invalidu zagotovi sklenitev pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas in za delo, ki je primerno invalidovim delovnim zmožnostim, pri drugem delodajalcu.

Glede na to, da ZPIZ-2 ne vsebuje več določb o dolžnosti delodajalcev glede zagotovitve pravic delovnih invalidov in prenehanjem delovnega razmerja delovnim invalidom, je potrebno pri ugotavljanju pravne utemeljenosti za odpoved pogodbe o zaposlitvi delovnim invalidom še vedno upoštevati določbe ZPIZ-1 (Žiher, 2015 str. 55).

V 102. členu ZPIZ-1 je opredeljena odpoved pogodbe o zaposlitvi invalidu iz poslovnih razlogov ali zaradi ugotovljene invalidnosti II. ali III. kategorije ob čemer delodajalec ni dolžan invalidu ponuditi nove pogodbe o zaposlitvi. Po tem členu lahko delodajalec prekine delovno razmerje v primeru, da invalidu iz upravičenih razlogov ne more ponuditi dela na drugem delovnem mestu oziroma dela s skrajšanim delovnim časom. Prekinitev delovnega razmerja invalidu iz 102. člena ZPIZ-1 mora odobriti Komisija za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi (v nadaljevanju: komisija). Komisijo sestavlja pet predstavnikov in sicer po eden iz ZRSZ, Inšpektorata RS za delo, ZPIZ, ter predstavnika delodajalcev in sindikalistov. Komisija ugotavlja pravno podlago za odpoved pogodbe o zaposlitvi pri delodajalcih, ki zaposlujejo pet delavcev ali več. Na predlog delodajalca, delavca, ZPIZ ali ZRSZ, pa lahko komisija obravnava podlago za odpoved pogodbe tudi pri delodajalcih, ki zaposlujejo manj kot pet delavcev.

Komisija deluje od začetka leta 2006. Takrat je začela veljati Uredba o določitvi kvote za zaposlovanje invalidov in so se, skladno s 110. členom ZZRZI in od uvedbe kvotnega sistema zaposlovanja invalidov, začele uporabljati določbe od 102. do 105. člena ZPIZ-1. To je bila pravna podlaga za začetek delovanja komisije in realizirani pogoji, ki omogočajo delodajalcem začetek postopka pri komisiji za ugotovitev pravne podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi invalidu. Delodajalci, ki iz upravičenih poslovnih razlogov niso sposobni invalidu ponuditi v podpis novo pogodbo o zaposlitvi oziroma smatrajo, da invalidi niso več sposobni opravljati dela pod pogoji, določenimi v pogodbi o zaposlitvi iz razloga invalidnosti, na komisijo oddajo vlogo za presojo pravne podlage odpovedi

pogodbe o zaposlitvi. Komisija se nato odloči, ali je odpoved zaposlitvene pogodbe upravičena in o tem izda odločbo. (MDDSZ, 2015a, str. 2).

Komisija je v letu 2009 prejela največ predlogov, in sicer 1.156, kar gre pripisati recesiji v gospodarstvu. Po letu 2009 pa se število vloženih predlogov ponovno niža. Komisija je leta 2014 prejela 621 novih predlogov, iz leta 2013 je ostalo nerešenih 169 predlogov, torej je bilo v letu 2014 v obravnavi 790 predlogov. Opazimo tudi trend zniževanja nerešenih vlog ob koncu leta. Leta 2006 je bilo pozitivno rešenih vlog 599, kar je 53 odstotkov vseh prejetih vlog v tem letu. Leta 2014 je bilo takih vlog 440, kar pomeni, da je bilo 56 odstotkov vseh vlog, ki jih je komisija obravnavala v tem letu, pozitivno rešenih. 14 odstotkov vseh vloženih vlog je bilo leta 2006 negativno rešenih, medtem ko je bilo takih vlog leta 2014 23 odstotkov vseh vlog (MDDSZ, 2015a, str. 6).

4. UKREPI DRŽAVE NA PODROČJU ZAPOSLOVANJA INVALIDOV

Z razlogom zmanjšanja brezposelnosti invalidov in povečanja njihove zaposlenosti ter zvišanja ravni izobraženosti in s tem povečanja konkurenčnosti na trgu dela država sprejema različne ukrepe in programe. V diplomski nalogi bom obravnavala dva ukrepa oziroma programa na področju zaposlovanja invalidov. Ta dva ukrepa sta program APZ in akcijski program za invalide.

ZUTD v 36. členu določa, da Vlada RS za proračunsko ali plansko obdobje sprejme smernice za izvajanje ukrepov APZ. APZ je eden od ukrepov na področju zaposlovanja, s katerim lahko država zmanjša brezposelnost. Pomembno je, da se ukrepi APZ implementirajo z ostalimi ukrepi in zakonodajo na področju urejanja trga dela. Za doseg celostnega pristopa v zvezi z urejanjem trga dela je zato potrebno, da se določijo precizne smernice izvajanja ukrepov APZ (MDDSZ, 2015b, str.).

S programi APZ želi država predvsem povečati zaposlenost, kar doseže z zvišanjem ravni izobrazbe, usposobljenosti oziroma večšin udeležencev APZ, s čimer se zviša tudi njihova prožnost in konkurenčnost na trgu dela, spodbuditi novo zaposlovanje, znižati brezposelnost ter preprečiti prehod v dolgotrajno brezposelnost. Eden od ciljev APZ je tudi znižanje števila prejemnikov denarnih pomoči brezposelnim ter s tem okrepiti njihovo socialno vključenost (Revizijsko poročilo: Zaposlovanje invalidov v Republiki Sloveniji). Programi APZ prinašajo torej veliko pozitivnih učinkov. Za te učinke je odločilnega pomena ustrezno odločanje o časovni komponenti posega na trg dela in kar najboljše prepletanje posameznih programov - izbor iz nabora aktivnosti (MDDSZ, 2006a).

Podlaga za izvedbo ukrepov APZ so usmeritve za izvajanje ukrepov APZ, plan za izvajanje APZ in katalog ukrepov APZ. Smernice oziroma usmeritve opredeljujejo časovni okvir izvajanja ukrepov APZ, kaj želi Vlada s programom doseči, torej namen in cilj, opredeljujejo obseg sredstev, ki se bodo porabila za izvajanje posameznega ukrepa in vire teh sredstev ter indikatorje za nadzor izvajanja in vrednotenja učinkovitosti programa. Naslednja podlaga za izvajanje ukrepov APZ je načrt za izvajanje ukrepov APZ. Ta je izvedbeni dokument, ki ga Vlada sprejme na podlagi smernic za dobo enega proračunskega obdobja. V njem so še podrobneje kot v smernicah opredeljeni namen izvajanja ukrepov APZ, njihov cilj, obseg sredstev, ki je potreben za izvajanje ukrepov APZ, izvajalci, prednostne skupine vključevanja v ukrepe APZ in indikatorji za vrednotenje in spremljanje učinkov izvajanja ukrepov APZ. Tudi katalog o izboru ukrepov APZ je izvedbeni dokument. Vsebuje predvsem izbor programov, ki so namenjeni za doseganje ciljev v okviru posamičnih ukrepov APZ v določenem obdobju, namen programov, obdobje veljavnosti programov in ciljne skupine programov. V primeru, da na trgu dela pride do večjih neskladij, lahko MDDSZ pripravi dodatne ukrepe programa APZ.

ZUTD v 29. členu opredeljuje ukrepe APZ. Ti so razdeljeni na pet področij in prikazujejo osnovna področja poseganja države na trg dela. Prvi ukrep APZ je usposabljanje in izobraževanje. Izobraževanje in usposabljanje lahko poteka na neformalni ravni, namenjeno je izobraževanju odraslih in povišuje konkurenčnost udeležencev na trgu dela s pridobitvijo novih znanj in veščin oziroma pomaga pri razvoju kariere. Lahko pa poteka na formalni ravni, kjer je namen dvig javno veljavne izobrazbene ravni. Drugi ukrep se nanaša na nadomestitev na delovnem mestu in na delitev delovnega mesta. Namenjen je brezposelnim in delodajalcem, ki dodatno usposabljuje svoje delavce, pa tudi drugim v skladu s smernicami in načrtom APZ. S tem ukrepom udeleženci pridobivajo nova znanja in spretnosti, ter višajo svojo konkurenčnost v okviru trga dela. Izvaja se s subvencioniranjem popolnega nadomeščanja zaposlenega delavca z brezposelno osebo, če gre za nadomestitev na delovnem mestu, in delne nadomestitve zaposlenega delavca z brezposelno osebo, če gre za ukrep delitve delovnega mesta. Naslednji ukrep APZ se posveča ranljivim skupinam brezposelnih oseb in zaposlenih, katerih zaposlovanje je ogroženo. Ta ukrep se imenuje spodbude za zaposlovanje in se izvaja v obliki denarnih pomoči za zaposlitev. Četrty ukrep APZ je ustvarjanje novih delovnih mest in je namenjen ranljivim skupinam brezposelnih oseb. Udeleženci s tem ukrepom pridobivajo nova znanja in veščine, njihova delovna in socialna vključenost pa se izboljšuje. Izvaja se predvsem pri neprofitnih delodajalcih in v javnem sektorju kot subvencioniranje začasne zaposlitve. Eden od programov tega ukrepa so na primer javna dela, ki so namenjena dolgotrajno brezposelnim. Zadnji ukrep APZ se nanaša na spodbujanje samozaposlovanja. Namenjen je brezposelnim, iskalcem zaposlitve in delavcem, katerih zaposlitev je ogrožena. S tem ukrepom se spodbujajo samostojne dejavnosti in ustvarjajo nova delovna mesta. Izvaja se kot denarna pomoč in pomoč pri samozaposlitvi. Denarna pomoč za samozaposlitev se dodeli na podlagi zaposlitvenega načrta.

Država nameni za ukrepe APZ vedno več sredstev iz proračuna RS. Po višini realiziranih sredstev izstopa leto 2012, saj je Vlada sredi leta 2012 naložila ukrep zniževanja sredstev državnega proračuna neposrednim uporabnikom proračuna v okviru njihovih finančnih planov, posledica česar je bilo tudi zmanjševanje sredstev za izvajanje ukrepov APZ. Leta 2014 so realizirana sredstva za programe APZ znašala 103.246.592,75 EUR, kar je za 11,1 odstotka več kot leta 2013. Tudi višina porabljenih sredstev na osebo za ukrepe APZ se je od leta 2011 do leta 2014 zviševala. Leta 2014 je znesek porabljenih sredstev za vključevanje v programe APZ na osebo znašal 2.464,71 EUR, leta 2013 pa 2.065,09 EUR (MDDSZ, 2012; MDDSZ, 2013b; MDDSZ, 2014c; MDDSZ, 2015c).

V letu 2014 se je število vseh vključitev v programe APZ zmanjšalo za 6,9 odstotka glede na leto 2013. Razlog najdemo predvsem v prenehanju izvajanja Ukrepa 5. V letu 2014 je bilo v ukrepe APZ vključeno 2.121 invalidov, kar je 5,0 odstotkov vseh vključitev. Največ invalidov je bilo vključenih v programe Ukrepa 4 in sicer 1.170 invalidov, kar je 55,2 odstotka vseh invalidov vključenih v programe APZ. Število vključitev invalidov se je od leta 2013 do leta 2014 zmanjšalo za 11,5 odstotkov, medtem ko se je število vseh vključitev zmanjšalo za 6,9 odstotka (MDDSZ, 2013b; MDDSZ, 2014c, MDDSZ, 2015c).

ZRSZ je najpomembnejši izvajalec programov APZ. Ukrepe APZ je v letu 2014 izvajal na podlagi Smernic za izvajanje ukrepov APZ za obdobje 2012-2015, Načrta oz. Spremembe načrta za izvajanje ukrepov APZ za leti 2013 in 2014 ter Kataloga ukrepov APZ. ZRSZ je v letu 2014 uresničeval štiri ukrepe APZ in sicer Usposabljanje in izobraževanje, Spodbude za zaposlovanje, Ustvarjanje novih delovnih mest in Spodbujanje samozaposlovanja. V 27 programov APZ je bilo vključeno skupaj 36.904 oseb, kar je sicer preseгло plan realizacije za leto 2014, vendar pa se je v programe APZ vseeno vključilo manj oseb, kot leta 2013. Na to je vplivalo prenehanje izvajanja 5. ukrepa APZ (ZRSZ, 2015).

Konec leta 2006 je Vlada RS na podlagi evropske zakonodaje in priporočil sprejela Akcijski program za invalide 2007-2013. V njem je zapisano, da je cilj dolgoročne strategije EU na področju invalidnosti zagotavljanje enakih možnosti. Z zagotavljanjem enakih možnosti so invalidom omogočene pravice do enakega obravnavanja, dostojanstva, enakopravnega sodelovanja v družbi in samostojnega življenja. Sprejeti program je program za invalide na vseh življenjskih področjih, kot so na primer izobraževanje, zdravje, zaposlovanje, kultura, dostopnost in so zapisana v temeljnih ciljih. Akcijski program za invalide je orientiran v dejavno vključevanje invalidov na podlagi človekovih pravic. Ta naglašujejo pravico invalidov do možnosti izbire v vsakdanjem življenju. S tem je tudi naglašena potreba po takšnem okolju, ki invalidom nudi možnost do večje samostojnosti (MDDSZ, 2006b).

RS je v svoj program za invalide vpisala 12 ciljev, ki jih želi doseči. Nekateri izbrani pomembnejši cilji programa so povečati osveščenost o invalidih, njihovih potrebah, pravicah, prispevku k razvoju družne in dostojanstvu, na infrastrukturnem področju povišati dostopnost, zagotoviti vključujoč izobraževalni sistem, nediskriminatorno delovno okolje in dostop do zaposlitve, jim omogočiti ustrezno življenjsko raven in zagotoviti ustrezno socialno varnost. Poglavitne rešitve, zapisane v Akcijskem programu za invalide 2007-2013, so tri. Prva je ugotavljanje ovir, s katerimi se invalidi srečujejo in sistemsko pristopanje pri definiranju ukrepov za odstranitev teh ovir z namenom invalidom omogočiti polnopravno udeležbo v družbi. Druga rešitev se nanaša na področje diskriminacije invalidov, torej na preventivo in ukrepe proti diskriminaciji invalidov. Tretja rešitev programa pa je zagotavljanje družabništva z invalidi pri programiranju, izboru, izvedbi, nadzoru in ocenjevanju projektov, ki so predmet financiranja iz strukturnih skladov EU (MDDSZ, 2006b).

Med dvanajstimi cilji Akcijskega programa za invalide 2007-2013, se peti cilj nanaša na področje dela in zaposlitve. Z njim želi država dvigniti zaposlenost invalidov in s tem znižati delež socialnih transferjev iz proračuna. Država prav tako želi omogočiti, da bi invalidi pridobili željen poklic in se zaposlili po svojih željah, sposobnostih in zmožnostih ter da bi tako zaposlitev tudi obdržali, v svojem poklicu napredovali ali pa da pridobijo možnost do spremembe svoje poklicne kariere. Naslednji cilj s področja dela in zaposlitve države je zagotavljanje delovnih in življenjskih razmer, ki bodo zmanjševale možnost za nastanek invalidnosti. Nazadnje želi država invalidom zagotoviti ustrezne storitve, dostop, prilagoditve in tehnične rešitve za učinkovito opravljanje njihovega dela (MDDSZ, 2006b).

Akcijski program za invalide 2007-2013 sicer vsebuje 23 ukrepov na področju dela in zaposlitve, v nadaljevanju pa bom omenila zgolj nekatere. Prvi ukrep izvajanja petega cilja se nanaša na zakonodajo. V okviru tega ukrepa se je Vlada zavezala dosledno izvajati Direktivo EU 2000/78 o enaki obravnavi na trgu dela, prilagoditi zakonodajo tej direktivi in dosledno izvajati ZZRZI ter podzakonske akte. Drugi ukrep je kar se da hitro vključevanje brezposelnih invalidnih oseb v katero od aktivnih oblik obravnavanja, s čimer se bo izboljšala raven njihove zaposljivosti in življenjska raven. Izboljšanje razmerja med številom brezposelnih invalidov in številom rehabilitacijskih svetovalcev je pomemben ukrep, saj se tako lahko rehabilitacijski svetovalci bolje posvetijo razmeram posameznega invalida in s tem najdejo boljše rešitve glede na posamezen primer. Četrty ukrep Akcijskega programa za invalide 2007-2013 je zagotavljanje programov strokovnega izobraževanja za vse, ki opravljajo podporno funkcijo invalidom na njihovi poti do zaposlitve, kot so na primer rehabilitacijski svetovalci, strokovni delavci, koncesionarji zaposlitvene rehabilitacije, zaposlitveni centri in invalidska podjetja. Naslednji ukrep se nanaša na spodbujanje in podporo vključevanju invalidnih žensk na trg

dela, saj so te v slabšem položaju na trgu dela kot invalidni moški. Dograjevanje mreže izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije in socialne vključenosti je pomemben ukrep s katerim država želi doseči boljšo dostopnost invalidov do storitev zaposlitvene rehabilitacije oziroma do svetovalcev socialne vključenosti ne glede na kraj bivanja invalida in stopnjo invalidnosti. Deveti ukrep je se nanaša na vzpostavljanje takšnega sistema, ki bo omogočal invalidu prehajanje iz upravičenca do socialnih pravic v iskalca zaposlitve in obratno. Eden od ukrepov na področju izobraževanja je razvijanje programov učnih delavnic in učnih podjetij. Z dvanajstim ukrepom želi država povečati motiviranost invalidov za uveljavljanje pravice do poklicne rehabilitacije. Država poizkuša to doseči z dvigom denarnih nadomestil delovnim invalidom v času, ko se ti udeleženi v storitvah poklicne rehabilitacije. Štirinajsti ukrep se nanaša na spodbujanje zaposlovanja invalidov, ki so težje zaposljivi na odprtem trgu dela. Država jih poizkuša spodbuditi k zaposlovanju v zaposlitvenih centrih ali invalidskih podjetjih. Pomemben je tudi sedemnajsti ukrep, ki se zavzema za poenotenje strokovnih kriterijev pri ovrednotenju stopnje invalidnosti, ki jih uporabljajo izvedenci pri ZPIZ in ZRSZ (MDDSZ, 2006b).

Za nadzor izvajanja Akcijskega programa za invalide 2007-2013 je Vlada RS imenovala posebno komisijo. Sestavljajo jo predstavniki področnih ministerstev, strokovnih organizacij in Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije. Komisija je obvezana vsako leto Vladi RS predati poročilo o izvajanju akcijskega programa za invalide za preteklo leto (MDDSZ, 2008).

Januarja 2014 je Vlada RS sprejela Akcijski program za invalide 2014-2021 (MDDSZ, 2014b). Ciljem predhodnega akcijskega programa je Vlada dodala še en cilj in sicer na področju staranja z invalidnostjo. Iz razloga neenotnosti skupin invalidov in posledično različnih pravičnih omejitev in ovir v vsakdanjem življenju, je po tem programu potrebno poskrbeti za nediskriminatornost do invalidnih oseb in izenačiti možnosti invalidov z možnostmi ostale populacije, omogočiti invalidom enakopravno in učinkovito sodelovanje v družbenih procesih, za javno izobraževanje, splošno populacijo naučiti spoštovanja in sprejemanja invalidnosti in za lajšanje njihovega življenja poskrbeti za koriščenje informacijske tehnologije.

Naloga politike invalidskega varstva za obdobje 2014-2021 so poleg nalog, ki so bile sprejete z Akcijskim programom za invalide 2007-2013, še nadaljnje usklajevanje prihodnje slovenske zakonodaje z zakonodajo EU in skrb za oskrbovalce invalidov, ki so neplačani. V skladu s tem jim je potrebno zagotoviti pravico do letnega dopusta, pravico do zdravstvenega in invalidskega zavarovanja, pomoč ostarelim oskrbovalcem po koncu njihovih obveznosti, povrnitev materialni stroškov, ki nastanejo v povezavi z izvajanjem oskrbovanja in tudi strokovna izpopolnjevanja oskrbovalcev na področju varstva invalidov (MDDSZ, 2014b).

Peti cilj Akcijskega programa za invalide 2014-2021, ki je delo in zaposlovanje, vsebuje šest ukrepov. Prvi ukrep se nanaša na poenotenje strokovnih meril in postopkov ugotavljanja potrebne pomoči oziroma podpore in potreb invalidov, pa tudi poenotenje meril za ocenjevanje invalidnosti. Drugi ukrep je zagotoviti sistem podpore delodajalcem, ki zaposlujejo invalide. Tretji ukrep se nanaša na izboljšanje zaposljivosti zaposlenih invalidov z vzpostavljanjem programov izobraževanja delodajalcev, nudenjem brezplačnega strokovnega svetovanja delodajalcem in invalidom pri usposabljanju in zaposlovanju invalidov in spodbujanjem prilagajanja delovnih mest ter podpornega zaposlovanja. Četrty ukrep se nanaša na čim hitrejšo vključitev invalidov, ki so brezposelni v katero od aktivnih oblik obravnave, kot so programi APZ, storitve v okviru zaposlitvene rehabilitacije in stimulatívni denarni prejemki za vse vključene invalide. Peti ukrep se nanaša na zagotavljanje ustrezne mreže strokovne podpore za izvajanje zaposlitvene rehabilitacije s čimer želi država predvsem izboljšati razmerje med številom rehabilitacijskih svetovalcev in številom brezposelnih invalidov. Šesti ukrep pa se nanaša na vzpostavitev sistema za lažji prehod invalidov iz statusa prejemnikov socialnih pravic v status iskalcev zaposlitve oziroma status zaposlene osebe in obratno (MDDSZ, 2014b).

SKLEP

Številni mednarodni dokumenti v novejšem času poudarjajo predvsem pravico invalidov do enakih možnosti in enakega obravnavanja. Na področju dela in zaposlovanja to pomeni pravico do dela enako, kot jo imajo drugi, ter pravico do možnosti za preživetje s svobodno izbranim oziroma sprejetim delom v delovnem okolju, ki je odprto, dostopno in vključujoče za invalide. Invalidne osebe na trgu dela predstavljajo eno od najbolj ranljivih skupin, zato so nujni ukrepi države na področju zaposlovanja invalidov.

S pregledom statističnih podatkov na področju zaposlovanja v RS sem ugotovila, da je stopnja zaposlenosti invalidov v RS od leta 2012 do leta 2014 nekoliko zvišala in se giblje okoli 4 odstotkov vseh zaposlenih. Zaposlenih je več moških invalidov kot žensk, vendar pa se razlika v zaposlenosti počasi zmanjšuje. Tudi izobrazbena struktura invalidov se z leti viša, kar pomeni večjo konkurenčnost na trgu dela in s tem večje možnosti za pridobitev zaposlitve oziroma napredovanje v zaposlitvi. Če opazujemo populacijo brezposelnih invalidov, je odstotek teh med vsemi brezposelnimi bil najvišji leta 2008 in je znašal 16,6 odstotka, predvsem zaradi gospodarske krize, po tem letu pa zopet upada in je leta 2014 znašal 14,7 odstotka. Pozitivno je, da se število novo zaposlenih invalidov po letih povečuje. Leta 2009 je novo zaposlitev dobilo 1.629 invalidov, medtem ko se je leta 2014 na novo zaposlilo 2.929 invalidov. Ugotovila sem, da sistem kvotnega zaposlovanja dobro deluje. Menim, da bi bila brezposelnost invalidov brez uvedbe tega sistema zaposlovanja veliko višja. Veliko pove tudi dejstvo, da se večja število izdanih odločb za

nagrado za preseganje kvote. Delodajalci zaposlujejo več invalidov, kot jim je zakonsko naloženo. V preteklosti se je veliko podjetij posluževalo nadomestnega izpolnjevanja kvote za preložitve obveznosti plačila zaradi neizpolnjevanja kvote, kar pa se je z letom 2012 spremenilo, saj morajo delodajalci poročila o izpolnjevanju nadomestne kvote oddajati mesečno in ne več letno, to pa pomeni večji nadzor in s tem manjše možnosti za zlorabe. Eden od ukrepov države na trgu dela je tudi APZ, za katero država nameni vedno več sredstev iz proračuna, vanje pa se vključuje tudi vedno več invalidov. Tudi vključevanje invalidov v storitve zaposlitvene rehabilitacije se je izkazalo za uspešno, saj je število novo zaposlenih invalidov, ki so se udeležili storitev zaposlitvene rehabilitacije, dejansko dokaj visoko. Na splošno menim, da so ukrepi države na področju zaposlovanja invalidov uspešni, vendar pa je še vedno prostor za njihovo izboljšavo, predvsem na področju storitev zaposlitvene rehabilitacije, vzpostavitvi zadostne mreže izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije, izobraževanja in usposabljanja invalidov, predvsem mladih, ki si s tem izboljšujejo zaposlitvene možnosti in večjega sodelovanja in povezovanja države, javnega sektorja, nevladnih organizacij in delodajalcev.

LITERATURA IN VIRI

1. Amnesty International Slovenija. (2009). *Prvi koraki: Metodični priročnik za preučevanje človekovih pravic*. Ljubljana: Amnesty International Slovenija.
2. Društvo za združene narode za Slovenijo. (b.l.). Najdeno 18.08.2016 na spletnem naslovu: <http://www.unaslovenia.org/dokumenti/sdcp>
3. Eurostat. (2014a, 02. december). *Fewer than 1 in 2 disabled adults were in employment in the EU28 in 2011*. Najdeno 03. junija 2016 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/6181592/3-02122014BPEN.pdf/ae fdf716-f420-448f-8cba-893e90e6b460>
4. Eurostat. (2014b, 09. julij). *Disability, Employment rate of people by type of disability, sex and age (za leto 2011)*. Najdeno 15. junija 2016 na spletnem naslovu http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=hlth_dlm010&lang=en
5. Eurostat. (2014c, 09. julij). *Disability, Unemployment rate of people by type of disability, sex and age (za leto 2011)*. Najdeno 15. junija 2016 na spletnem naslovu http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=hlth_dlm030&lang=en
6. Evropska komisija. (2010, 15. november). *Evropska strategija o invalidnosti za obdobje 2010-2020; obnovljena zaveza za Evropo brez ovir*. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko socialnemu odboru in odboru regij. KOM(2010) 636 konč. Bruselj: Evropska komisija.
7. Fakulteta za management Koper. (2010). *Študija o diskriminaciji na trgu dela: zaključno poročilo*. Koper: Fakulteta za management Koper.
8. Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo. (2012). *Spremljanje zakonodaje in strateških dokumentov*. Najdeno 18. avgusta 2016 na spletnem naslovu <http://www.irssv.si/invalidsko-varstvo/spremljanje-zakonodaje-in-strateskih-dokumentov-3>
9. JPI - Javni jamstveni, preživninski in invalidski sklad Republike Slovenije. (2015). *Letno poročilo Javnega jamstvenega, preživninskega in invalidskega sklada Republike Slovenije za leto 2014*. Ljubljana: Javni jamstveni, preživninski in invalidski sklad Republike Slovenije.
10. Kresal B. (2007). Zaposlovanje in delo. V B. Kresal, C. Uršič, K. Kresal Šoltes & A. Tabaj (ur.), *Vodnik po pravicah invalidov* (str. 27-43). Ljubljana: Inštitut za delo pri Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.
11. Malešič K. (2014, 09. september). *Invalidska podjetja, Slovenija, 2013 – končni podatki*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Najdeno 14. junija 2016 na spletnem naslovu [http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazi staronovico?IdNovice=6480](http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazi/staronovico?IdNovice=6480)

12. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2006a). *Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007–2013*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
13. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2006b, 30. november). *Akcijski program za invalide 2007-2013*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
14. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2008). *Potočilo o izvajanju Akcijskega programa za invalide 2007-2013 v letu 2007*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
15. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2012). *Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2011*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
16. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2013a). *Mreža izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije za obdobje od 2014 do 2020*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
17. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2013b). *Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2012*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
18. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2014a). *Sklep o cenah storitev zaposlitvene rehabilitacije in podpornih storitev*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
19. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2014b, 09. januar). *Akcijski program za invalide 2014-2021*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Najdeno 18. maja 2016 na spletnem naslovu
http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/invalidi_vzv/API_2014-2021.pdf
20. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2014c). *Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2013*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
21. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2015a). *Poročilo o zadevah na Komisiji za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi v obdobju od 1.1.2014 do 31.12.2014*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
22. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2015b). *Smernice za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2016-2020*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

23. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2015c). *Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2014*. Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
24. MDDSZ - Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (b.l.). *Invalidi, vojni veterani, žrtve vojnega nasilja*. Najdeno 29. maja 2016 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi_vzv/
25. Ministrstvo za zunanje zadeve. (2012). *Uvodno poročilo o izvajanju Konvencije o pravicah invalidov*. Ljubljana: Ministrstvo za zunanje zadeve. izpolnjevanje obrazca prijave v zavarovanje za invalide.
26. Navodilo za izpolnjevanje obrazca prijave v zavarovanje za invalide. *Uradni list RS*, št. 10/05, 43/05 in 53/12.
27. Peterlin, D. (2015). Zaposlovanje in delo. V C. Uršič (ur.), *Vodnik po pravicah invalidov* (str. 35-43). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
28. *Pravo EU*. Najdeno 17. junija 2016 na spletnem naslovu https://europa.eu/european-union/law_sl
29. Računsko sodišče Republike Slovenije. (2011, 08. april). *Revizijsko poročilo: Zaposlovanje invalidov v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Računsko sodišče Republike Slovenije.
30. Seljak M. (2015, 09. september). *Invalidska podjetja v Sloveniji so konec 2014 zaposlovala manj kot petino vseh delovno aktivnih invalidov*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
31. SURS - Statistični urad Republike Slovenije. (2014). *Mednarodni dan invalidov 2014*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Najdeno 15. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=6662>
32. SURS - Statistični urad Republike Slovenije. (b.l.). *Demografsko in socialno področje, Trg dela, Invalidi*. Najdeno 02. junija 2016 na spletnem naslovu http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/07_trg_dela/06_akt_preb_reg_viri_struktorni/05_07655_del_aktivni_invalidi/05_07655_del_aktivni_invalidi.asp.
33. Tabaj A. (2009). Evropska zakonodaja in programi na področju invalidnosti. V A. Tabaj & J. Vidmar (ur.), *Spodbujanje zaposlovanja invalidov, Temeljni mednarodni in nacionalni predpisi ter programi* (str. 35-41). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
34. Ukaz z o razglasitvi Zakona o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov (MKPI). *Uradni list RS*, št. 37/2008.
35. Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča, Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo. (2013, 20. december). *Večletna analiza stroškov in koristi financiranja zaposlitvene rehabilitacije in zaposlovanja invalidov v invalidskih*

podjetjih in zaposlitvenih centrih. Ljubljana: Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča.

36. Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča, Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo. (2014, 31. december). *Večletna evalvacija zaposlovanja invalidov*. Ljubljana: Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije – Soča.
37. Urbanistični inštitut Republike Slovenije. (2008). *Ukrepi za uresničevanje pravic invalidov do dostopa brez ovir, končno poročilo*. Ljubljana: Urbanistični inštitut Republike Slovenije.
38. Uršič C., Peterlin D, Tabaj A, & Dular T. (2007). V K. Destovnik, C. Uršič & M. Kalčič (ur.), *Zaposlitvena rehabilitacija in zaposlovanje invalidov: Zbirka predpisov s področja invalidskega varstva z uvodnimi pojasnili*. Ljubljana: Centerkontura d.o.o.
39. Uršič C. & Tabaj A. (2015). Človekove pravice invalidov v mednarodnih dokumentih. V C. Uršič (ur.), *Vodnik po pravicah invalidov* (str. 7-19). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
40. Ustava Republike Slovenije. *Uradni list RS*, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/13.
41. World Health organization. (2015). *Disability and health, Fact sheet N° 352*. World Health Organization, 2015. Najdeno 01. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs352/en/>
42. Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1). *Uradni list RS*, št. 21/2013, 78/13-popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F in 52/16.
43. Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI). *Uradni list RS*, št. 94/2010 in 50/14.
44. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1). *Uradni list RS*, št. 109/06-UPB-4.
45. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2). *Uradni list RS*, št. 96/12, 39/13, 99/13 – ZSVarPre-C, 101/13 – ZIPRS1415, 44/14 – ORZPIZ206, 85/14 – ZUJF-B, 95/14 – ZUJF-C, 90/15 – ZIUPTD in 102/15.
46. Zakon o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov. *Uradni list RS*, št. 37/2008.
47. Zakon o urejanju trga dela (ZUTD). *Uradni list RS*, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1 IN 47/15 – ZZSDT.
48. Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI). *Uradni list RS*, št. 16/07, 87/11, 96/12 – ZPIZ-2 IN 98/14.
49. ZRSZ - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2009). *Letno poročilo 2008*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
50. ZRSZ - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
51. ZRSZ - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2011). *Letno poročilo 2010*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.

52. ZRSZ - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2012). *Letno poročilo 2011*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
53. ZRSZ - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2013a). *Letno poročilo 2012*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
54. ZRSZ - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2013b). *Mesečne informacije December 2013*, 20(12). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
55. ZRSZ - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2014). *Letno poročilo 2013*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
56. ZRSZ - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (2015). *Letno poročilo 2014*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.
57. ZPIZ - Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. (2014). *Pravica do poklicne rehabilitacije, nadomestilo za čas poklicne rehabilitacije in začasno nadomestilo*. Ljubljana: Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.
58. ZPIZ - Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. (2015). *Letno poročilo 2014*. Ljubljana: Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.
59. Žiher M. (2015). Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. V C. Uršič (ur.), *Vodnik po pravicah invalidov* (str. 45-57). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

PRILOGA 1: Stopnja zaposlenosti in stopnja brezposelnosti invalidov v starostni skupini od 15 do 64 let v EU v letu 2011	1
PRILOGA 2: Pregled razmer zaposlenih invalidov v RS	3
PRILOGA 3: Pregled razmer brezposelnih invalidov v RS	10
PRILOGA 4: Povprečno število uživalcev nadomestil iz invalidskega zavarovanja po vrsti nadomestila v RS od leta 2005 do leta 2014.....	13
PRILOGA 5: Pregled finančnih vzpodbud za zaposlovanje invalidov iz naslova ZZRZI v RS	14
PRILOGA 6: Realizirana sredstva in vključitve invalidov v programe APZ v RS	17
PRILOGA 7: Število prejetih, rešenih in nerešenih predlogov za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi invalidu v RS od leta 2006 do leta 2014.....	18

PRILOGA 1: Stopnja zaposlenosti in stopnja brezposelnosti invalidov v starostni skupini od 15 do 64 let v EU v letu 2011

Tabela 1: Stopnja zaposlenosti invalidov v starostni skupini od 15 do 64 let v EU v letu 2011

Geografsko območje	Invalidi (v %)	Neinvalidi (v %)	Razlika (v odstotnih točkah)
EU-28	47,3	66,9	-19,6
Belgija	40,7	66,4	-25,7
Bolgarija	30,7	61,8	-31,1
Češka	38,6	68,5	-29,9
Danska	46,7	78,1	-31,4
Nemčija	51,5	72,1	-20,6
Estonija	49,5	68,6	-19,1
Irska	29,8	60,9	-31,1
Grčija	35,5	58,5	-23,0
Španija	44,3	60,5	-16,2
Francija	56,2	66,1	-9,9
Hrvaška	33,0	55,8	-22,8
Italija	45,6	58,9	-13,3
Ciper	46,4	70,9	-24,5
Latvija	50,8	62,6	-11,8
Litva	40,4	63,2	-22,8
Luksemburg	62,5	64,9	-2,4
Madžarska	23,7	61,1	-37,4
Malta	34,4	59,2	-24,8
Nizozemska	42,7	80,1	-37,4
Avstrija	60,3	75,6	-15,3
Poljska	33,9	63,9	-30,0
Portugalska	51,0	67,8	-16,8
Romunija	31,8	63,5	-31,7
Slovenija	47,0	68,4	-31,4
Slovaška	31,9	62,6	-30,7
Finska	60,8	73,2	-12,4
Švedska	66,2	75,7	-9,5
Velika Britanija	47,6	75,4	-27,8

Vir: Eurostat, Disability, Employment rate of people by type of disability, sex and age, 2014b.

Tabela 2: Stopnja brezposelnosti invalidov v starostni skupini od 15 do 64 let v EU za leto 2011

Geografsko območje	Invalidi (v %)	Neinvalidi (v %)	Razlika (v odstotnih točkah)
EU-28	12,1	9,6	2,5
Belgija	10,1	6,1	4,0
Bolgarija	14,3	11,2	3,1
Češka	15,7	6,3	9,4
Danska	10,8	7,1	3,7
Nemčija	12,2	6,4	5,8
Estonija	18,4	11,5	6,9
Irska	17,9	14,8	3,1
Grčija	14,6	16,7	-2,1
Španija	23,3	21,9	1,4
Francija	12,3	8,7	3,6
Hrvaška	16,3	13,6	2,7
Italija	8,1	8,0	0,1
Ciper	10,2	7,2	3,0
Latvija	17,5	17,4	0,1
Litva	23,6	15,1	8,5
Luksemburg	4,9	5,3	-0,4
Madžarska	19,4	10,3	9,1
Malta	Ni podatka	7,3	Ni podatka
Nizozemska	8,6	4,1	4,5
Avstrija	6,0	3,8	2,2
Poljska	11,5	9,4	2,1
Portugalska	14,4	12,5	1,9
Romunija	8,1	7,5	0,6
Slovenija	9,9	7,5	2,4
Slovaška	19,0	12,9	6,1
Finska	9,1	7,5	1,6
Švedska	9,6	7,3	2,3
Velika Britanija	10,6	7,9	2,7

Vir: Eurostat, Disability, Unemployment rate of people by type of disability, sex and age, 2014c.

PRILOGA 2: Pregled razmer zaposlenih invalidov v RS

Tabela 3: Gibanje deleža zaposlenih invalidov v RS v letih od leta 2006 do leta 2014

Leto	Število vseh zaposlenih	Verižni indeks	Število zaposlenih invalidov	Verižni indeks	Delež invalidov
2006	819.519		32.682		3,99
2007	849.416	103,65	33.058	101,15	3,89
2008	866.710	102,04	33.891	102,52	3,91
2009	829.551	95,71	32.236	95,12	3,89
2010	809.357	97,57	30.399	94,30	3,76
2011	805.723	99,55	30.545	100,48	3,79
2012	784.829	97,41	29.968	98,11	3,82
2013	783.343	99,81	30.327	101,20	3,87
2014	795.601	101,56	30.507	100,59	3,83
Povprečni verižni indeks		99,63		99,14	

Vir podatkov: JPI, Letno poročilo Javnega jamstvenega, preživninskega in invalidskega sklada Republike Slovenije za leto 2014, 2015, str. 45; lastni izračuni.

Tabela 4: Zaposleni invalidi v RS po spolu od leta 2010 do leta 2014

Leto	Skupaj	Moški	Ženske
2010	30.118	16.699	13.419
2011	30.335	16.460	13.875
2012	29.832	15.952	13.880
2013	30.344	15.992	14.352
2014	30.544	15.889	14.655

Vir: SURS, Demografsko in socialno področje, Trg dela, Invalidi, 2016.

Tabela 5: Verižni indeksi zaposlenih invalidov v RS po spolu od leta 2011 do leta 2014

Leto	Verižni indeks vseh zaposlenih invalidov	Verižni indeks zaposlenih moških invalidov	Verižni indeks zaposlenih invalidnih žensk
2011	100,72	98,57	103,40
2012	98,34	96,91	100,04
2013	101,72	100,25	103,40
2014	100,66	99,36	102,11
Povprečni verižni indeks	100,35	98,76	102,23

Vir podatkov: SURS, Demografsko in socialno področje, Trg dela, Invalidi, 2016; lasten izračun.

Tabela 6: Zaposleni invalidi po spolu in starosti v RS od leta 2010 do leta 2014

Zaposleni invalidi po starosti in spolu od leta 2010 do leta 2014						
Spol	Starostni razred	Število zaposlenih invalidov				
		2010	2011	2012	2013	2014
Spol - SKUPAJ	Starost - SKUPAJ	30118	30335	29832	30344	30544
	15-19 let	zaupno	5	zaupno	zaupno	3
	20-24 let	94	94	89	71	56
	25-29 let	469	476	478	480	419
	30-34 let	1252	1187	1177	1176	1136
	35-39 let	2250	2258	2238	2223	2234
	40-44 let	4211	3981	3862	3721	3479
	45-49 let	6839	6766	6731	6631	6395
	50-54 let	8935	8933	8888	9069	9068
	55-59 let	5406	5916	5688	6162	6748
	60-64 let	612	663	632	747	941
	65 let in več	zaupno	56	zaupno	zaupno	65
Moški	Starost - SKUPAJ	16699	16460	15952	15992	15889
	15-19 let	z	5	z	z	3
	20-24 let	70	73	62	46	37
	25-29 let	313	309	320	315	275
	30-34 let	765	742	728	749	709
	35-39 let	1304	1325	1330	1305	1299
	40-44 let	2202	2074	2022	1938	1853

se nadaljuje

Tabela 6: Zaposleni invalidi po spolu in starosti v RS od leta 2010 do leta 2014 (nad.)

Zaposleni invalidi po starosti in spolu od leta 2010 do leta 2014						
Spol	Starostni razred	Število zaposlenih invalidov				
		2010	2011	2012	2013	2014
Moški	45-49 let	3417	3273	3209	3157	3038
	50-54 let	4499	4360	4258	4257	4174
	55-59 let	3600	3739	3489	3596	3753
	60-64 let	497	524	503	577	694
	65 let in več	zaupno	36	zaupno	zaupno	54
Ženske	Starost - SKUPAJ	13419	13875	13880	14352	14655
	15-19 let	Ni pojava	Ni pojava	Ni pojava	Ni pojava	Ni pojava
	20-24 let	24	21	27	25	19
	25-29 let	156	167	158	165	144
	30-34 let	487	445	449	427	427
	35-39 let	946	933	908	918	935
	40-44 let	2009	1907	1840	1783	1626
	45-49 let	3422	3493	3522	3474	3357
	50-54 let	4436	4573	4630	4812	4894
	55-59 let	1806	2177	2199	2566	2995
	60-64 let	115	139	129	170	247
	65 let in več	18	20	18	12	11

Vir: SURS, Demografsko in socialno področje, Trg dela, Invalidi, 2016.

Tabela 7: Zaposleni invalidi po spolu in izobrazbi v RS od leta 2010 do leta 2014

Spol in izobrazba		Zaposleni invalidi po spolu in izobrazbi				
		2010	2011	2012	2013	2014
Spol - SKUPAJ	Izobrazba - Skupaj	30118	30335	29832	30344	30544
	Osnovnošolska ali manj	9430	8886	8088	7732	7482
	Srednješolska	17477	17944	18086	18673	18928
	Višješolska, visokošolska	3152	3505	3658	3939	4134
	Neznano	59	Ni pojava	Ni pojava	Ni pojava	Ni pojava
Moški	Izobrazba - Skupaj	16699	16460	15952	15992	15889

se nadaljuje

Tabela 7: Zaposleni invalidi po spolu in izobrazbi v RS od leta 2010 do leta 2014 (nad.)

Spol in izobrazba		Zaposleni invalidi po spolu in izobrazbi				
		2010	2011	2012	2013	2014
Moški	Osnovnošolska ali manj	5097	4680	4148	3888	3676
	Srednješolska	10383	10458	10415	10615	10668
	Višješolska, visokošolska	1184	1322	1389	1489	1545
	Neznano	35	Ni pojava	Ni pojava	Ni pojava	Ni pojava
Ženske	Izobrazba - Skupaj	13419	13875	13880	14352	14655
	Osnovnošolska ali manj	4333	4206	3940	3844	3806
	Srednješolska	7094	7486	7671	8058	8260
	Višješolska, visokošolska	1968	2183	2269	2450	2589
	Neznano	24	Ni pojava	Ni pojava	Ni pojava	Ni pojava

Vir: SURS, Demografsko in socialno področje, Trg dela, Invalidi, 2016.

Tabela 8: Novo zaposleni invalidi v RS od leta 2009 do leta 2014

Leto	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Število na novo zaposlenih invalidov	1.629	1.618	2.107	2.694	2.937	2.929

Vir podatkov: ZRSZ, Letno poročilo 2009, 2010, str.60; ZRSZ, Letno poročilo 2014, 2015, str. 48.

Tabela 9: Zaposleni invalidi na odprtem trgu dela, v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih v RS od leta 2006 do leta 2012

Leto	Število vseh zaposlenih invalidov	Število invalidov zaposlenih na odprtem trgu dela	Število invalidov zaposlenih v invalidskih podjetjih	Število invalidov zaposlenih v zaposlitvenih centrih
2006	32.682	26.129	6.441	112
2007	33.057	26.591	6.305	161
2008	33.806	27.261	6.358	187
2009	32.212	26.283	5.706	223
2010	30.399	24.777	5.364	258
2011	30.551	24.799	5.449	303
2012	29.975	23.986	5.672	317

Vir: Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS - Soča, Večletna analiza stroškov in koristi financiranja zaposlitvene rehabilitacije in zaposlovanja invalidov v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih, 2013, str. 14.

Tabela 10: Deleži invalidov zaposlenih na odprtem trgu dela, v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih v RS od leta 2006 do leta 2012

Leto	Delež invalidov zaposlenih na odprtem trgu dela (v %)	Delež invalidov zaposlenih v invalidskih podjetjih (v %)	Delež invalidov zaposlenih v zaposlitvenih centrih (v %)
2006	79,95	19,71	0,34
2007	80,44	19,07	0,49
2008	80,64	18,81	0,55
2009	81,59	17,71	0,69
2010	81,51	17,64	0,85
2011	81,17	17,84	0,99
2012	80,02	18,92	1,06

Vir: Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS - Soča, Večletna analiza stroškov in koristi financiranja zaposlitvene rehabilitacije in zaposlovanja invalidov v invalidskih podjetjih in zaposlitvenih centrih, 2013, str. 14.

Tabela 11: Povprečne letne bruto plače v invalidskih podjetjih v primerjavi z bruto plačami pri vseh pravnih osebah od leta 2008 do leta 2014 v RS

Leto	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Plače v invalidskih podjetjih (IP)	1.014,72	1.034,00	1.132,41	1.176,65	1.148,88	1.152,42	1.188,13
Plače v Sloveniji (vse pravne osebe - PO)	1.391,43	1.438,96	1.494,88	1.524,65	1.525,47	1.523,18	1.540,25
Delež plače IP (v %)	72,9	71,9	75,8	77,2	75,3	75,7	77,1

Vir podatkov: K. Malešič, Invalidska podjetja, Slovenija, 2013 – končni podatki, 2014; M. Seljak, Invalidska podjetja v Sloveniji so konec leta 2014 zaposlovala manj kot petino vseh delovno aktivnih invalidov, 2015; lastni izračuni.

Tabela 12: Verižni indeksi bruto plač v invalidskih podjetjih in verižni indeksi bruto plač pri vseh pravnih osebah v RS od leta 2009 do leta 2014

Leto	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Povprečni verižni indeks
Verižni indeks plač IP	101,9	109,5	103,9	97,6	100,3	103,1	102,65
Verižni indeks plač PO	103,4	103,9	102	100,1	99,8	101,1	101,70

Vir podatkov: K. Malešič, Invalidska podjetja, Slovenija, 2013 – končni podatki, 2014; M. Seljak, Invalidska podjetja v Sloveniji so konec leta 2014 zaposlovala manj kot petino vseh delovno aktivnih invalidov, 2015; lastni izračuni.

Tabela 13: Povprečni neto zneski plač in invalidskih pokojnin v RS od leta 2005 do leta 2014

Leto	Povprečna neto plača	Povprečna neto invalidska pokojnina	Razmerje pokojnina/plača (v%)
2005	735,73	407,94	55,4
2006	773,42	425,83	55,1
2007	834,50	447,77	53,7
2008	899,80	483,65	53,8
2009	930,00	496,62	53,4
2010	966,62	500,52	51,8
2011	987,39	499,74	50,6
2012	991,44	480,58	48,5
2013	997,01	477,84	47,9
2014	1.005,41	475,14	47,3

Vir: ZPIZ, Letno poročilo 2014, 2015, str. 25.

Tabela 14: Verižni indeksi povprečnih neto invalidskih pokojnin v RS od leta 2005 do leta 2014

Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Verižni indeks	102,4	104,4	105,2	108	102,7	100,8	99,8	98,8	99,4	99,4

Vir podatkov: ZPIZ, Letno poročilo 2014, 2015, str. 25; lasten izračun.

PRILOGA 3: Pregled razmer brezposelnih invalidov v RS

Tabela 15: Razmerje med številom vseh brezposelnih oseb in brezposelnih invalidov v RS od leta 2006 do leta 2014

Leto	Število vseh brezposelnih oseb	Število brezposelnih invalidov	Delež invalidov med brezposelnimi v (%)
2006	78.303	9.138	11,1
2007	68.411	10.346	15,1
2008	66.239	11.025	16,6
2009	96.672	13.132	13,6
2010	110.021	14.920	13,6
2011	112.754	16.873	15,0
2012	118.061	17.454	14,8
2013	124.015	17.936	14,5
2014	119.458	17.646	14,7

Vir podatkov: ZRSZ, Letno poročilo 2010, 2011, str. 54; ZRSZ, Letno poročilo 2014, 2015, str. 48.

Tabela 16: Verižni indeksi vseh brezposelnih oseb in brezposelnih invalidov v RS od leta 2007 do leta 2014.

Leto	Verižni indeks vseh brezposelnih oseb	Verižni indeks brezposelnih invalidov
2007	87,37	113,22
2008	96,83	106,56
2009	145,94	119,11
2010	113,81	113,62
2011	102,48	113,09
2012	104,71	103,44
2013	105,04	102,76
2014	96,33	98,38
Povprečni verižni indeks	105,42	108,57

Vir podatkov: ZRSZ, Letno poročilo 2010, 2011, str. 54; ZRSZ, Letno poročilo 2014, 2015, str. 48; lastni izračuni.

Tabela 17: Brezposelni invalidi po vrstah invalidnosti v RS od leta 2008 do leta 2014

Vrsta invalidnosti	Število brezposelnih invalidov						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Delovni invalidi in invalidi z ugotovljeno telesno okvaro	8.940	10.603	12.132	13.740	14.393	14.795	14.267
Kategorizirani mladostniki	754	933	958	898	834	831	779
Po ZUZIO in ZZRZI*	1.312	1.573	1.810	2.220	2.219	2.294	2.587
Vojaški invalidi	19	23	20	15	8	14	13
Skupaj	11.025	13.132	14.920	16.873	17.454	17.936	17.646

* ZUZIO - Zakon o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb, ZZRZI - Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov

Vir podatkov: ZRSZ, Letno poročilo 2008, 2009; ZRSZ, Letno poročilo 2009, 2010; ZRSZ, Letno poročilo 2010, 2011; ZRSZ, Letno poročilo 2011, 2012; ZRSZ, Letno poročilo 2012, 2013a; ZRSZ, Letno poročilo 2013, 2014; ZRSZ, Letno poročilo 2014, 2015.

Tabela 18: Število zaposlitev brezposelnih invalidov, ki so bili vključeni v storitve zaposlitvene rehabilitacije v RS od leta 2010 do leta 2014

Leto	Število brezposelnih invalidov, na novo vključenih v zaposlitveno rehabilitacijo	Leto zaposlitve	Število zaposlenih
2010	760	2010	41
		2011	136
		2012	85
		2013	54
		2014	27
2011	876	2011	88
		2012	155
		2013	86
		2014	43
2012	734	2012	73
		2013	110

se nadaljuje

Tabela 18: Število zaposlitev brezposelnih invalidov, ki so bili vključeni v storitve zaposlitvene rehabilitacije v RS od leta 2010 do leta 2014 (nad.)

Leto	Število brezposelnih invalidov, na novo vključenih v zaposlitveno rehabilitacijo	Leto zaposlitve	Število zaposlenih
2012	734	2014	94
2013	696	2013	55
		2014	122
2014	665	2014	44
Vsota	3731		1213

Vir: Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS, Večletna evalvacija zaposlovanja invalidov, 2014, str. 24.

PRILOGA 4: Povprečno število uživalcev nadomestil iz invalidskega zavarovanja po vrsti nadomestila v RS od leta 2005 do leta 2014

Tabela 19: Povprečno število uživalcev nadomestil iz invalidskega zavarovanja po vrsti nadomestila v RS od leta 2005 do leta 2014

Leto	Vrsta nadomestila								Skupaj
	do 31.12.2002				od 01.01.2003				
	Za čas čakanja in čas poklicne rehabilitacije	Za čas čakanja na drugo ustrezno zaposlitev	Zaradi dela s krajšim delovnim časom	Zaradi manjše plače na drugem ustreznem delu	Delna invalidska pokojnina / delno nadomestilo	Za čas poklicne rehabilitacije	Začasno nadomestilo	Nadomestilo za invalidnost	
2005	135	17.349	12.690	14.398	2.853	117	12	3.348	50.902
2006	70	17.043	11.893	13.150	4.620	199	30	5.768	52.773
2007	30	16.481	11.197	11.677	6.057	255	63	7.713	53.473
2008	15	15.923	10.452	10.338	7.720	267	116	9.816	54.647
2009	8	15.142	6.158	8.859	9.113	277	188	11.297	51.042
2010	4	14.197	5.235	7.433	10.083	301	253	12.396	49.902
2011	3	13.133	4.643	6.126	10.764	333	322	13.252	48.576
2012	2	11.996	4.266	5.310	11.836	360	398	14.316	48.484
2013	1	10.860	3.289	4.567	12.444	350	473	14.968	46.952
2014	0	9.634	2.275	4.085	13.291	334	539	15.748	45.906

Vir: ZPIZ, Letno poročilo 2014, 2015, str. 17.

PRILOGA 5: Pregled finančnih vzpodbud za zaposlovanje invalidov iz naslova ZZRZI v RS

Tabela 20: Izdane odločbe za oprostitev plačila prispevka za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaposlenih invalidov v RS od leta 2006 do leta 2014

Leto	Odobrene odločbe	Zavrnjene odločbe	Skupaj
2006	1.272	175	1.447
2007	552	338	890
2008	597	314	911
2009	560	193	753
2010	539	198	737
2011	667	219	886
2012	600	244	844
2013	860	342	1.202
2014	808	187	995
Skupaj	6.455	2.210	8.665

Vir: JPI, Letno poročilo Javnega jamstvenega, preživitvenkega in invalidskega sklada Republike Slovenije za leto 2014, 2015, str. 46.

Tabela 21: Izdane odločbe za nagrado za preseganje kvote v RS od leta 2006 do 2014

Leto	Odobrene odločbe	Zavrnjene odločbe	Skupaj
2006	2.305	223	2.528
2007	2.236	598	2.834
2008	2.551	485	3.036
2009	2.203	213	2.416
2010	2.471	227	2.698
2011	2.790	260	3.050
2012	2.912	304	3.216
2013	3.482	213	3.695
2014	3.617	238	3.855
Skupaj	24.567	2.761	27.328

Vir: JPI, Letno poročilo Javnega jamstvenega, preživitvenkega in invalidskega sklada Republike Slovenije za leto 2014, 2015, str. 46.

Tabela 22: Prispevki zaradi nedoseganja kvote v RS v letu 2014

Mesec	Število plačnikov	Oblikovane terjatve v EUR	Nerealizirana nadomestna kvota	Skupaj terjatve v EUR
Januar	1.710	1.433.504	428.670	1.862.174
Februar	1.660	1.353.957	465.129	1.819.086
Marec	1.653	1.336.832	418.174	1.755.006
April	1.642	1.329.099	448.556	1.777.655
Maj	1.653	1.332.965	530.313	1.863.278
Junij	1.650	1.336.832	473.967	1.810.799
Julij	1.680	1.351.747	477.282	1.829.029
Avgust	1.675	1.341.251	496.064	1.837.315
September	1.662	1.360.033	485.568	1.845.601
Oktober	1.694	1.355.614	494.959	1.850.573
November	1.658	1.332.965	504.350	1.837.315
December	1.622	1.291.535	485.016	1.776.551
Skupaj		16.156.334	5.708.048	21.864.382

Vir: JPI, Letno poročilo Javnega jamstvenega, preživninskega in invalidskega sklada Republike Slovenije za leto 2014, 2015, str. 27.

Tabela 23: Zahtevki za izplačilo nagrade za preseganje kvote in znesek nagrad za preseganje kvote v RS od leta 2006 do 2014

Leto	Vloženi zahtevki	Znesek (v €)
2006	11.581	5.623.365
2007	12.552	7.592.505
2008	17.395	10.568.156
2009	22.605	12.563.279
2010	24.929	14.613.902
2011	27.719	14.152.765
2012	29.915	13.812.512
2013	33.299	14.352.701
2014	38.100	12.620.030
Skupaj	218.095	105.899.215

Vir: JPI, Letno poročilo Javnega jamstvenega, preživninskega in invalidskega sklada Republike Slovenije za leto 2014, 2015, str. 47.

Tabela 24: Izdane odločbe za subvencijo plače invalidom v RS od leta 2006 do leta 2014

Leto	Odobrene odločbe	Zavrnjene odločbe	Skupaj
2006	162	0	162
2007	427	0	427
2008	500	0	500
2009	306	1	307
2010	348	4	352
2011	637	122	759
2012	194	16	210
2013	173	17	190
2014	286	12	298
Skupaj	3.033	172	3.205

Vir: JPI, Letno poročilo Javnega jamstvenega, preživninskega in invalidskega sklada Republike Slovenije za leto 2014, 2015, str. 48.

PRILOGA 6: Realizirana sredstva in vključitve invalidov v programe APZ v RS

Tabela 25: Realizirana sredstva za ukrepe APZ in realizacija vključitev v ukrepe APZ od v RS leta 2011 do leta 2014

Leto	Realizirana sredstva v EUR	Realizacija vključitev	Poraba sredstev na eno osebo vključeno v APZ
2011	89.018.381	52.475	1696,40
2012	59.120.190	33.308	1774,95
2013	92.960.155,91	45.015	2065,09
2014	103.246.592,75	41.890	2464,71

Vir podatkov: MDDSZ, Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2011, 2012, str. 28; MDDSZ, Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2012, 2013b, str. 43; MDDSZ, Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2013, 2014c, str. 48; MDDSZ, Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2014, 2015c, str. 69; lastni izračuni.

Tabela 26: Vključitve invalidov v programe APZ v RS od leta 2012 do leta 2014

	2014		2013		2012	
	Število vseh vključitev	Število vključitev invalidov	Število vseh vključitev	Število vključitev invalidov	Število vseh vključitev	Število vključitev invalidov
Ukrep 1	30.059	704	25.138	700	16.514	778
Ukrep 3	3.777	242	4.989	315	1.861	182
Ukrep 4	7.329	1.170	5.847	1.161	6.656	905
Ukrep 5	725	5	9.041	221	8.277	198
Skupaj	41.890	2.121	45.015	2.397	33.308	2.063

Vir: MDDSZ, Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2012, 2013b, str. 30; MDDSZ, Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2013, 2014c, str. 32; MDDSZ, Letno poročilo o izvajanju ukrepov države na trgu dela za leto 2014, 2015c, str. 44.

PRILOGA 7: Število prejetih, rešenih in nerešenih predlogov za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi invalidu v RS od leta 2006 do leta 2014

Tabela 27: Število prejetih, rešenih in nerešenih predlogov za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi invalidu v RS od leta 2006 do leta 2014

Leto	Nerešene vloge na dan 1.1.	Prejete vloge v tekočem letu	Rešene vloge				Nerešene vloge na dan 31.12.
			Pozitivno	Negativno	Na drug način	Skupaj	
2006		1.133	599	160	64	823	310
2007	310	839	723	166	49	938	211
2008	211	866	572	142	70	784	293
2009	293	1.156	913	150	78	1.141	308
2010	308	964	717	178	88	983	289
2011	289	712	589	176	54	819	182
2012	182	698	479	141	55	675	205
2013	205	658	495	140	59	694	169
2014	169	621	440	180	30	650	140

Vir: MDDSZ, Poročilo o zadevah na Komisiji za ugotovitev podlage za odpoved pogodbe o zaposlitvi v obdobju od 1.1.2014 do 31.12.2014, 2015a, str. 6.